

A RÓMAI JUBILEUMI ÉV

**AZ 1925. ÉVI JUBILEUM
LITURGIKUS, MORÁLIS
ÉS LELKIPÁSZTORI VONATKOZÁSAI**

**IRTA :
DR CZAPIK GYULA**

**BUDAPEST, 1925.
A KORDA R.-T. BIZOMÁNYA.**

A RÓMAI JUBILEUMI ÉV

AZ 1925. ÉVI JUBILEUM
LITURGIKUS, MORÁLIS
ÉS LELKIPÁSZTORI VONATKOZÁSAI

IRTA :
DR CZAPIK GYULA

BUDAPEST, 1925.
A KORDA R.-T. BIZOMÁNYA.

Nihil obstat.

Ludovicus Tomcsányi S. J.
censor dioecesanus.

Nr. 2181.

Imprimatur.
Strigoni, die 7. Julii 1925.

Joannes
card. aeppus.

ELŐSZÓ.

Szükségesnek tartom, hogy néhány megjegyzést téve bocsássam csak közre e könyvet.

Eredetileg nagyobb szabású tanulmányt akartam írni a római szent-évekről és az 1925-ös jubileum gyakorlati-theológiai vonatkozásairól. Az anyagot össze is gyűjtöttem.

Féltem azonban, hogy egy aránylag terjedelmesebb könyvnek manapság nem lesz akkora kelendőse, hogy az eladási árából legalább a nyomdaköltségek megtérüljenek.

Elhagytam a könyvkiadás tervét és a témát az *Egyházi Lapokban* dolgoztam föl. E körülmény természetszerűleg más földolgozásmódra kényszerített, mintha eredetileg könyvnek szánva írhattam volna meg ugyanezt. Így sok adatot és sok theoretikus részletkérdést ki kellett hagynom és több olyan részletet bevennem, amit könyvben eredetileg mellőztem volna.

E könyv tehát az Egyházi Lapokban megjelent cikksorozatnak *különlenyomata*, mely körülmény megmagyarázza az előforduló ismétléseket és a nyomdai beosztás technikai hibáit is.

Budapesten, 1925. Jézus Szent Szívének ünnepén.

I. RÉSZ.

A jubileum és a jubileumi (szent) év története.

I. A jubileum története a szent év behozatala előtt.

1. A jubileumi év a zsidóknál.

Isten törvénye az ószövetségi zsidóságra egyhelyt így rendelkezett: „... szenteld meg az ötvenedik esztendő, és nevezd földed minden lakója szabadulásának; mert az örvendetes év (Jubileus) az. Ekkor minden ember jusson birtokához¹ és kiki térjen vissza előbbi családjához;² mert ez az örvendetes év, az ötvenedik esztendő. Ne vessetek és ne arassátok le ami magától terem a földön és a szőlő zsengéit meg ne szedjétek az örvendetes esztendő megszentelése miatt, hanem azt egyétek, amit találtok“ (*Levit. 25, 10—12.*)

A törvény e rendelkezése értelmében a zsidók minden ötvenedik évet különös módon ülték meg. E módnak részletei:

1. A földet nem művelték, teljes pihenőt tartottak.³

2. Az eladott birtok és ház a vevőtől az eladó birtokába került vissza.⁴

¹ Szükségből eladott birtokát nyerje vissza.

² Ha rabszolga volt legyen szabaddá.

³ A termelést különben minden hetedik évben is pihentették. Ezt az évet Sabbat-évnak nevezték. (*Levit. 25, 4—7.*)

⁴ Ez a törvény a földbirtok és vele a megélhetés alapjának elvesztését gátolta meg. A földbirtokot nem lehetett örökbirtoknak eladni, hanem csak időlegesen és akkor is visszaválthatta az eredeti birtokos; az örvendetes évben pedig minden váltság nélkül visszakerült az eladó kezébe. (*Levit. 25, 23—28.*) Ugyanígy történt a falusi házakkal, amelyekhez rendszeren földbirtok is kapcsolódott (*u. o. 31.*). A körülkerített városokban lévő házakra azonban ez a törvény nem terjedt ki (*u. o. 29, 30.*); a városi ház elvesztésével ugyanis a zsidó nem veszítette el egyben földbirtokát is, amely utóbbi által tulajdonkép családjának megélhetése biztosított.

3. Az elszegényedett és rabszolgasorba került zsidó visszakapta teljes szabadságát.⁵

4. Az eladósodott és tartozását ledolgozó zsidó megszabadult terhétől.⁶

A zsidóknál tehát minden ötvenedik év a pihenésnek, az elengedésnek, az egyéni szabadság és birtok visszanyerésének, röviden a szerencsétlenül tönkrementek talpraállásának ideje volt.

Ezt az évet *Jubileus*-nak nevezték. E névnek több értelmezése van. Az általánosan elfogadott szerint a héber „jobel”-ből származik, ami kosszarvat jelent.⁷ Az ószövetségben ugyanis a papok ilyen kosszarvból készült kürttel jelezték az ötvenedik „örvendetes év” kezdetét. Metonimia útján a „jobel” elnevezést átvitték, a kosszarv-kürt hangjára, majd az általa jelzett ünnepségre. Ebből származtatják a latin jubilum — örömhang kifejezést; továbbá a „jubileus” melléknevet. Az annus jubileus tehát örömevet jelent.⁸

2. Évszázadforduló ünnepségek a pogány rómaiaknál.

A pogány rómaiak már a császárság előtt is nagy ünnepségeket rendeztek a századfordulókra. Ezek voltak a „*Festa saecularia*.”

Az ünnepségeket Rómában és egész Itáliában külön hírnökök adták tudtul, akiknek mondókájában tipikus rész volt, hogy olyan ünnepségek lesznek, „amilyeneket még senki sem látott és senki sem fog látni többé.”⁹

⁵ *Levit.* 25, 54.

⁶ *U. o.* 37—41. Ez inkább később valósult meg (v. ö. *Josephus Flavius*, *Antiq. Jud.* III. 12. 3.).

⁷ Más értelmezés szerint a szir jubolo-ból származik és visszaadást, kárpótlást (*restitutio*) jelent; *Josephus Flavius* szerint „szabadság” az értelme (*Ant. Jud.* III. 12, 3.); *Szevillai Izidor* és sokan mások „elengedés”-nek értelmezik: *Jubileus interpretatur remissionis annus.* (*Isid. de Sev. Etymologiae.* V. 37. Migne, P. L. T. 82. c. 222; cf. *Beda Ven.* Hom. in Vig. Pent., Migne, P. L. T. 94. c. 195.) Mózes IV. könyve pedig a „szabadulás évének” nevezi. (*Numeri* 36, 4.)

⁸ Az egészre l.: *Schmalzl*, *Das Jubeljahr bei den Hebräern.* Eichstätt, 1889.; *Schäfer*, *Die religiösen Altertümer der Bibel.* Münster 1891. 160. és kk. ll.

⁹ „*Ludi quos nunquam quisquam spectasset, nec spectaturus esset*”. Ezzel arra akartak célozni, hogy az évszázados ünnepségeket csak egyszer éli meg egy emberélet.

Az ünnepségre az oltárok földíszítésével és áldozatokkal készültek. A konzulok, később a császár parancsára megnézték a Sybilla-könyveket, nem írnak-e valamit elő az elkövetkező évszázadra. Az ünnepséget pompa, vagyis ünnepi meret kezdte meg; majd a cirkuszi játékok következtek és három napig tartottak; a befejezés az aventini halmon lévő Apollo -templomban volt és fénypontját a 27 fiu és 27 leánygyermek által énekelt ünnepi dal: a *carmen saeculare* képezte. Az ünnepség emlékére érmeket verettek.¹⁰

Az évszázadforduló ily megülése még vallási részeiben is pusztán ünnepi jellegű volt. Olyan mélyreható szociális vonatkozásai, mint a zsidó jubileumi évnek, vagy lelki kapcsolódásai, mint a későbbi kereszténynek, nem voltak. Hogy a keresztény jubileumi ünnepségek kifejlődésére legalább az emléke, volt-e valami hatással, még senki sem kutatta.

3. A „jubileum“ első nyomai a kereszténységben.

A *jubileumi évnek* mint általánosan bevezetett intézménynek 1300 előtt nincs nyoma a történelemben.

Egyes szórványos adatok vannak csupán, hogy bizonyos helyeken jubileumi évet tartottak.¹¹ Ilyen adat szerint egy ir zsinat 460-ban, Szent Patrik idejében elhatározta, hogy minden 50-ik év jubileumi év legyen.¹² Ezek az adatok azonban annyira szórványosak és annyira helyekre határoltak, hogy a jubileumi év későbbi beállítással kapcsolatba nem hozhatók.

*

A kereszténységben a *jubileum* fogalma egyidőben azonos volt a *búcsú* jelentésével. Először a keresztesháborúk résztvevői számára engedélyezett teljes-búcsút jelölték vele, később más búcsúkat is. Ily értelemben való használata azonban nem volt általános.

Az első, akinél a jubileum szó ily jelentésben előfordul és aki valószínűleg ezt a jelentést hozzáfűzte, *clairvauxi Szent Bernát* († 1153.). A kereszteshadra verbuváló predikációiban ugyanis kitért a résztvevőknek engedélyezett teljes

¹⁰ Az egészre l. *A. de Waal*, *Das heilige Jahr in Rom. Geschichtliche Nachrichten über die Jubiläen, mit besonderer Rücksicht auf die deutsche Erinnerungen.* Münster, 1900. 4—5. ll.

¹¹ *V. ö. de Waal*, i. m. 5. l.

¹² *Hefele*, *Konzilien-Geschichte.* II. 587. l.

búcsúkra is. Dicsérően áldotta azt az időt, amikor ennyi kegyet lehet nyerni. Szónoki hévvel összevetette ezeket a napokat a zsidók jubileumi évével.¹³

A keresztesháborúk predikátorai azután átvették az ily szónoki utalást. Bizonyítják ezt a következő adatok: *Humbert de Romans* domonkosrendű szerzetes a XIII. században egy kézikönyv-félét állított össze a keresztesháború predikátorai számára. Ebben minta-beszédeket is közölt, melyeknek egyik, a keresztesek búcsújára vonatkozó mondata: *Ecce nunc jubileus, non judeorum, sed christianorum multo melior!*¹⁴ Egy másik, hasonlóértelmű adat: *Trois-Fontaines*-i *Alberik* krónikás 1250. körül azt írja az 1208-as évről, hogy Rómában, mint jubileumi évet ünnepelték meg.¹⁵ Márpedig ismeretes, hogy III. Ince pápa ebben az évben ismételten kihirdettette a keresztesek búcsúját¹⁶ és más búcsúkat is engedélyezett.¹⁷

A jubileum szónak a keresztesek búcsújával való ilyen azonosítása itt-ott átment a többi búcsú jelölésére is. Adat erre Lyonban, az egyik rajnai hídnak fölírata, mely a XIII. századból származik. Eszerint IV. Ince pápa a híd építésére adakozóknak egy évi és egy quadragénányi „jubileum“-ot engedélyezett.¹⁸

II. A jubileumi, vagy szent év behozatala az Egyházba.

1. A római zarándoklatok.¹⁹

A jubileumi év keletkezését és nagy tömegeinek részvételét nehezen érthetjük meg a római zarándoklatok figyelembevétel nélkül.

¹³ *Migne*, P. L. T. 182, cc. 566, 653.

¹⁴ Idézve: *Paulus*, Der erste Jubileumsablass. Theologie u. Glaube. V. 462.

¹⁵ *Monum. Germaniae hist. Script.* XXIII. 889.

¹⁶ *Migne*, P. L. T. 215, cc. 1356, 1470, 1502.

¹⁷ Pl. a „Spirito Santo in Sassia“ templomban tartott statio-napra, amikor először vitték oda a Szent-Péter-templomból a Veronika-képet, egy évi búcsút engedett. V. ö. *Beringer-Hilgers*, Die Ablässe, ihr Wesen und Gebrauch. Paderborn, 1915, I. B. 80. I. és *Migne*, P. L. T. 215. c. 1270. sq.

¹⁸ *Montfalcon*, Lugdun. hist. *Monum.* Lyon, 1860. — *Suppl.* XXV. Idézve *Paulus*, Der erste Jubileumsablass, Theologie u. Glaube V. 462. l.

¹⁹ V. ö. *de Waal* i. m. 6–15. ll.; *Zettinger*, Fränkische Rompilger bis zum Jahre 800.

Róma fogalma valamennyi ókori és középkori nép előtt akkora fénnel ragyogott, amilyenlél egyetlen más város sem. Régi politikai és katonai nagyságának emlékéhez a kereszténnyé lett népeknél egy még hatalmasabb tulajdonság társult: Róma volt a világ vallási középpontja. Innét áradt ki északra és nyugatra az evangelium világossága, innét uralkodott sz. Péter utódja és ennek földjét szentelte meg a legendás mártiroknak vére. A népek azonban természetsszerűleg nem elégedtek meg Róma előtt való lélekhódolattal, hanem testi szemeikkel is látni akarták. A római zárandokok száma különösen megnövekedett a népvándorlás népeinek megtérése után, de főleg a nyugatrómai császárság fölállítással.

A zárandoklatok az akkori hitélet rendkivüli eszközei voltak és az egyéni hitélet buzgóságának tanujelei. A zárandokok útjának biztosítására²⁰ a visszaélések távoltartására²¹ törvényeket hoztak, a szent helyeken pedig ellátásukról a zárandokházak stb. fölállítással gondoskodtak. Ez irányban a különböző nemzetek uralkodói jártak elől, melynek bizo-

²⁰ Nagy Károly Capitulariumaiban több ilyen törvény van. Pl. 802-ből: „Megparancsoljuk, hogy birodalmunkban senki se tagadja meg a szállást a zárandokoktól, azaz senki azoktól, akik Istenért és saját lelkük üdvére zárandoklatat tesznek, a hajlékot, tüzet és vizet meg ne tagadja. Aki ezeken felül többet is nyújt nekik, tudja, hogy az Úr bőven megjutalmazza majd érette szavai értelmében: Aki egy szegényt befogad, engem fogad be, — és: Idegen voltam és befogadtatok engem“ — egy frank zsinat, melynek határozatát Pipin 755-ben átvette, így rendelkezett: „A zárandokok, akik Isten iránti szeretetből Rómába mennek, a hidakon, országutakon és utakon ne tartóztassanak föl, málháik miatt se zavartassanak. sem vámot nem szabad követelni tőlük“. (Idézve: *Zettinger*, i. m. 92. l.)

²¹ Természetes, hogy ilyenek is akadtak. Különös alkalmat szolgáltatott erre a római zárandokok vámmentessége. Nagy Károly pl. 796-ban Offa angolszász királyhoz írt levelében panaszkodik, hogy a római zárandokokhoz kereskedők is csatlakoznak „hogy üzleteket kössenek és nyerésskedjenek, nem pedig hogy Istennek szolgáljanak“. (Idézve: *Zettinger*, i. m. 92. l.) — Egy frank zsinat aktáiban 813-ban ez áll: „Akadnak egyháziak és világiak, akik nemtelen szándékkal zárandokolnak Rómába; amíg állapotbeli kötelességeiket elhanyagolják, azt hiszik eleget tettek bűneikért, ha a szent helyeket meglátogatják. Az előjárók ürügyül hozzák föl zárandokútjukat, hogy e célra alattvalóikat új adókkal terheljék. A szegények pedig alkalmul használják a koldulásra, midőn csavarognak és magukat hazugul zárandokoknak adják ki. Némelyeknek pedig az a helytelen meggyőződése, hogy megszabadultak bűneiktől, ha testi szemeikkel látták a megszentelt helyeket“. (Idézve: *Zettinger*, i. m. 101. l.)

nyitka Szent István királyunk által Rómában fölállított magyar zarándokház.²²

A motivumok, melyek a zarándoksereget a nehéz római útra indították, nem egyedül a látnivalók vágyai voltak, hanem elsősorban magasabbak: különféle *kéréseik biztosabb meghallgatását* remélték a szent helyeken. *Gyógyulást kerestek betegségeikre*, melyeken az emberi tudomány nem birt segíteni. *Súlyosabb bűneik bocsánatát* keresték Rómában és az út fáradalmait elégtételül ajánlották föl. Végül *ereklyéket* akartak vinni magukkal.²³

A római zarándoklatoknak fővonása a hívek lelkében az a két tény volt, hogy útjuk fáradalmait elégtételül ajánlhatták föl és Rómában sok kegyelemben részesültek. Hozzájárult azonban ezekhez egy harmadik eredmény is: a zarándokok útján élő szálak fűzték a világ tájait Rómához, Szent Péter sírjához és helytartójához. Ez pedig az egyházi joghatóságnak az érintkezési viszonyok nehézségei által szükséges akkori decentralizálása mellett fontos volt. Az első kettő a hívek kezébe adta a zarándokbotot, a harmadik pedig az egyházi hatóságokat ösztönözte, hogy a zarándoklatokat pártolják.

2. Az első jubileumi év.²⁴

Rómában mindenkor sok zarándok tartózkodott, de ezek száma 1299. karácsonyán föltűnően nagyobb volt a szokottnál. 1300. újév-napján pedig addig nem látott tömegek látogatták a Szent-Péter-templomot. A zarándokok jövetelük magyarázatául azt beszélték, hogy századfordulóra rendkívüli búcsúkat lehet nyerni Rómában. Sőt még pontosabb adatokkal is szolgáltak egyesek, mely szerint ősrégi engedély alapján a századforduló első napján teljes-búcsút, azon év minden következő napján 100 napi búcsút nyerhetnek.

²² Értéke átment a Collegium Germanico-Hungaricum birtokába.

²³ Az egyszerű hívek nehezebben jutottak a szentek ereklyéihez. Megelégedtek azonban szövetdarabokkal, kendőkkel, melyeket a szentek sírjaihoz érintettek, vagy olajjal, melyeket azokból a lámpákból vásároltak, amelyek a szentek sírjainál égtek. (*de Waal*, i. m. 9. l.)

²⁴ V. ö. *Bellarmin*, *De indulgentiis et Jubileo*. Coloniae 1600; *Theodorus a Spiritu Sancto*, *Tractatus historico-theologicus de Jubileo*. Aug.-Vind. 1751.; *de Waal*, *Das heilige Jahr in Rom*. Münster, 1900.; *Beringer-Hülgers*, *Die Ablässe, ihr Wesen und Gebrauch I*. Paderborn, 1915.; *Feszler*, *Über den Ablass, insbesondere über den Jubileumsablass*. Freiburg i. Br. 1869. és az *Anno Santo MCMXXV*. 1924—5. évi számai.

VIII. Bonifác pápa (1294—1303.) a bűcsúsok jelentése alapján föl kutattatta a római archivumokat e hirbeli engedelmények okirataiért, de semmit sem találtak. Írásbeli dokumentumok hiánya még nem jelentette egyedül, hogy valamikor nem engedélyeztek ilyen bűcsút, mert ez abban az időben előszóval is történhetett. A további kutatásokat tehát tanuvallomásokra fektették. A zárándokok közt volt egy előkelő savoyai, 107 éves aggastyán, aki elmondotta, hogy édesatyja résztvett az 1200. évi zárándoklaton²⁵ és néki sokszor lelkére kötötte, hogy 1300-ban ha él ne mulassza a római utat, mert nagy bűcsúkat nyerhet általa. Több tanu is akadt, akik őseiktől hallottak ilyen bűcsúkról, így több olasz és két frank a beauvaisi egyházmegyékből. Voltak olyan tanuvallomások is, akik a bűcsú elnyerésének 1200-ban engedélyezett föltételeiről is tudtak és pedig a Szent Péter és a Szent Pál bazilikáinak meglátogatásában jelölték meg azokat.²⁶

Ha elfogadjuk is, hogy az írásbeli dokumentumok hiánya még nem jelenti, hogy szóbelileg nem engedélyeztek 1200-ban ilyen bűcsút, nagyon nehéz azonban elfogadni, hogy arról valahol ne maradt volna némi hir. Már pedig egyetlen történeti kútfőt sem találtak mainapiglan, ahol az 1200-as jubileumi bűcsúengedélyről említés lenne. A tanuvallomások nem valószínűtlen, hogy félreértésen alapultak. A XIII. század utolsó éveiben különösen sok bűcsút engedélyeztek a római zárándokoknak és külön újabbakat és újabbakat a Szent-Péter-templom látogatóinak.²⁷ IV. Miklós pápának pl. több ilyen bűcsúengedélyéről tudunk. A századfordulóval ezeknek a bűcsúknak emlékét köthette össze a néphit.

VIII. Bonifác pápa a néphagyomány adatait pontosan összegyűjtötte és az egész jubileumi bűcsú ügyét törvényszerinti formában rendezte. A kardinálisok véleményének kikérése után 1300 febr. 22-én kiadta az „*Antiquorum habet fide relatio*“ kezdetű bulláját,²⁸ melynek tartalma a következő: Hitelre érdemes hírek szerint elődei bűcsúkat engedélyeztek a Szt.-Péter-templom látogatóinak. VIII. Bonifác

²⁵ Egyes kútfők szerint az öreg azt vallotta, hogy ő maga is elkísérte atyját 1200-ban.

²⁶ de Waal, i. m. 16. l.

²⁷ Beringer, i. m. I. 85. l.

²⁸ Szövege a *Corpus Juris Canonici*-ban (cap. 1. de poenit. et remiss. V. 9. in Extrav. comm.)

ezeket a bűcsúkat megújítja: az 1300-ik évre és minden következő 100-ik évre teljes bűcsút enged mindazoknak, akik bűneiket töredelmesen meggyónják és *mindkét* apostolnak (Szt. Péter és Szt. Pál) római templomait 30 napon át naponta meglátogatják ha rómaiak, ha pedig vidékiek, 15 napon keresztül naponta egyszer elvégzik ugyanezt a templom-látogatást.

Az *Antiquorum* bullát 1300. karácsonykor újabb rendelkezéssel egészítette ki VIII. Bonifác: mindazoknak, akik megírdultak a jubileumi bűcsúra, vagy annak föltételeit képező jámbor cselekedeteket megkezdték, de meghaltak, mielőtt minden követelménynek eleget tettek volna, megadta a teljes bűcsút.²⁹

A bűcsúhirdetés híre gyorsan elterjedt és a zarándokok száma oly nagy volt, hogy állandóan 200.000 idegen tartózkodott Rómában. A részvétel méreteiről fogalmat alkothatunk már abból a tényből is, hogy a Szent-Péter-bazilikában az önkéntes adományokból 50.000, a Szt.-Pál-templomban pedig 30.000 aranyforint folyt be.³⁰

3. A jubileumi év további fejlődése.

1. Az ötvenéves időköz behozása.

A XIV. század közepe felé Róma anyagilag és erkölcsileg nehéz helyzetbe került. A pápaság Avignonba költözésével (1309), Róma megszűnt az idegenforgalom központja lenni. A pápai udvar távolléte anyagilag is megéreztető volt. Rómába szegénység köszöntött be, amit még tetézett a pestis és később az 1349. évi földrengés.

²⁹ *Theodor. a. Sp. S.*, Tractatus hist.-theol. de Jubileo. Aug.-Vind. 1751. I. 45. sq.

³⁰ E pénz egy részét a szegény zarándokok közt kiosztották. A megmaradó részből pedig Róma közelében egy birtokot vettek, hogy annak jövedelmét a Szent-Péter-templom fenntartására fordíthassák. A birtok neve *Castell-Giubileo* lett és egész az olasz forradalomig céljának szolgálatában állott, de az olasz állam arra kényszerítette az Egyházat, hogy eladja és értékét olasz állampapírokba fektesse. Ugyanakkor az adományokból még néhány harangot is szereztek be a Szent-Péter-templom számára. VIII. Bonifác pápa pedig (saját költségén) Giotto-val megfestette a Laterán számára a jubileumi-bulla kihirdetését, amely kép ma is ott van.

A római vezetőkörök bajaikban alkalmas enyhítő eszköznek találták volna a jubileumi évet. Ez anyagilag nagy forgalmat jelentett volna egész Itáliára, főleg Rómára; erkölcsileg is kidomborította volna az Örökváros jelentőségét, ha a pápa idegenben tartózkodik is. A rómaiak küldöttséget menesztettek Avignonba és arra kérték VI. Kelemen pápát, hogy változtassa meg VIII. Bonifác rendelkezését és minden 100-ik év helyébe, minden 50-ikre rendeljen jubileumi évet. A küldöttségnek tagjai között résztvett Petrarca és az akkor nagytekintélyű néptribun: Cola di Rienzo is. Avignonban hitéleti szempontból alkalmasnak látták a tervet; ugyanis nagyon kedvezett a bűnbánati szellemnek az akkor dühöngő pestis, amely Európa lakóinak jelentékeny részét elpusztította. Tagadhatatlanul segítő szerepet játszott még egy másik momentum is: erkölcsileg nehéz lett volna elutasítani *Avignon*-nak, az ép Avignon miatt nyomorgó rómaiak kérését.³¹

VI. Kelemen a római küldöttség kérésére 1443-ban újból rendezte a jubileumi év ügyét, „*Unigenitus Dei filius*“ bullájával.³² Ennek tartalma: ezután minden 50-ik év jubileumi év, föltételek ugyanazok mint 1300-ban, de a Laterani templom látogatása is hozzájárul még.

Az 1350-es jubileumi év nagyon látogatott volt, de a bűcsúsok sokat szenvedtek, mert Róma nem volt eléggé ellátva élelemmel és nagyon kiuzsorázták őket a rómaiak. E nehézségek miatt az egyházi hatóságok a vidékiek számára a templomlátogatások napját 15-ről 8-ra, végül *egy*-re redukálták.³³

Ebben az évben nagyon sok *magyar* zarándok is járt Rómában, akikről *Villani* krónikás fölemlíti,³⁴ hogy a néme-

³¹ Egy harmadik momentum is volt még: ugyanezt a kérést terjesztette elő az akkor nagytekintélyű skót szt. Brigitta is.

³² Corpus Juris Can.; C. 2. Extrav. comm. V. 9.

³³ A feljegyzések szerint a zarándokok lelkülete példás volt. (Egy adat csupán: oly nagy volt a látogatottság, hogy a vendéglőkben nem győzték elszedni a pénzt; a zarándokok az uzsoraárat letették az asztalra, otthagya távoztak és senki hozzá nem nyult.) Viszont a római és itáliai lakosság igen embertelenül viselkedett: nyomorult szállásokért halkítlan összegeket követeltek és az árúelrejtés következtében az árdrágítás rettenetes mérveket öltött. Nagyobb ünnepeken oly nagy volt a résztvevők száma, hogy majd minden alkalommal agyonnyomtak valakit. (Az egykoru *Mattéo Villani* följegyzései *de Waal*-nál, i. m. 21—23. ll.)

³⁴ Idézve: *de Waal*-nál, i. m. 22. l.

tekkel együtt nem vették igénybe a rómaiak uzsoraáron kínált szállását, hanem az egész időt a szabad ég alatt töltötték és éjszakára nagy tábornúzeket gyújtottak.

2. A 33 éves időköz kísérlete.

1377-ben XI. Gergely visszatért Avignonból Rómába és a következő évben meghalt. Utódául Rómában VI. Urbánt választották, míg az avignoni biborosok pedig XIII. Benedeket. Ezzel kezdődött a nyugati egyházszakadás.

VI. Urbán egyrészt a rómaiaknak akart kedvezni, nagyobb részt azonban a jubileumi zárandoklatokat alkalmas eszköznek tartotta, hogy általuk a maga pozícióját erősítse, 1390-re jubileumi évet hirdetett.³⁵ Megváltoztatta az 50 éves időközöt és az Úr életévének száma után, minden 33-ik esztendőre szentévet rendelt.³⁶ A búcsú elnyerésének föltételei ugyanazok voltak, mint 1350-ben. A zárandokok részvétele azonban közepes volt, mert csak azokból az országokból jöttek,³⁷ amelyek a Rómában székelő pápát ismerték el, míg az avignoni ellenpápához tartozó franciák és spanyolok elmaradtak.

Ugyanezen 33 éves időköz címén tartották meg a következő jubileumi évet 1423-ban, csekély részvétel mellett.³⁸

3. A jubileumi búcsú első engedélyezése Rómán kívülre.

Az első két jubileum alkalmával csakis Rómában lehetett a búcsút elnyerni és annak fogalmában erősen hangsúlyozva volt a római zárandokút. 1390-ben azonban IX. Bonifác pápa engedélyt adott más helyeknek is, hogy a római jubileum minden kiváltságával ott is meg lehet nyerni e legteljesebb búcsút, a bazilikák látogatása helyett más

³⁵ Raynaldus, Annal. eccl. ad ann. 1389. n. 1–2.

³⁶ E jubileumi évet VI. Urbán már nem érte meg; utódja IX. Bonifác lett.

³⁷ Magyarok is. V. ö. *de Waal*, i. m. 26. l.

³⁸ Hogy 1400-ban volt-e szentév, egyesek szerint kétséges. (V. ö. *Anno Santo MCMXXV*. No. 4, p. 72.) IX. Bonifác pápa 1399-ben Assisiben tartózkodott. A rómaiak a régi — 50 és 100 éves rendelkezések alapján — jubileumi évet akartak tartani és küldöttséggel kérték, jöjjön Rómába annak megnyitására. A pápa azonban nem tett eleget e kérésnek és 1400-ra nem engedélyezett jubileumot. Mindamellett számos zárandok jött ez évben Rómába. (*de Waal*, i. m. 27. l.)

templomokat véve föl. Valószínű okul szolgált erre az ellenpápával szemben való lekötélés is.

Ilyen engedélyt kaptak: II. Richard király kérelmére Anglia; I. János királyéra Portugália; Köln és Magdeburg városok. Néhány hónapra pedig: Prága, Meissen és Paderborn.

Ez a kiterjesztés azonban nem volt általános, bár az engedélyezett helyeken bárki idegen is elnyerhette a bűcsút.

4. Visszatérés az 50 éves időközre és behozatala a 25 évesnek.

V. Miklós pápa 1450-ben hatályon kívül helyezte VI. Urbán 33 éves időszakot előíró erőszakolt rendeletét és újra az 50 éves interstitiumot hozta be. Ez az 1450-ik jubileum nagyon látogatott volt³⁹ és a pápa személyes részvétele⁴⁰ is sokat tett annak igen épületes lefolyására.⁴¹

1470-ben II. Pál pápa az 50 évi időközt 25 évre csökkentette és a legközelebbit 1475-re írta ki. A kisebb időköz okadatolásául az emberi élet rövidegét, az emberek gyarlóságának erősítését, a sok csapást és a törökveszedelemben Isten segítségének szükségét hozta föl. Rendelkezéseiben új dolog, hogy a jubileumi év ezután karácsony vesperájával kezdődjék és a következővel végződjék. II. Pál még 1475. előtt meghalt, utódja IV. Sixtus 1473 aug. 29-én kelt rendeletével⁴² megerősítette a 25 éves időközt és II. Pál többi intézkedését, azonkívül első ízben helyezte hatályon kívül a jubileumi évre az összes más teljes bűcsúkat. Az 1475-ös jubileumra nagyon kevés zarándok ment Rómába.

³⁹ Egy nagy szerencsétlenség is történt ebben az évben. Az Angyal-hidon egy megvadult lótól megriadó tömeg ledöntötte a híd korlátját és sokan a Tiberisbe estek. *Kétszázad*ál többen vesztették életüket. A szerencsétlenség emlékére két kápolnát építettek a híd elején, melyeket később leromboltak és ma ezek helyén áll a hidon a két apostolfejedelem szobra.

⁴⁰ V. Miklós biborosaival naponta résztvett a körmeneteken és pedig legtöbbször meztlenül. Az 1450-ik jubileum adatait l. *Pastor*, *Geschichte der Päpste* I. 4, 414. kk. II.

⁴¹ Az 1450. évi jubileumot csak egy helyre terjesztették ki, és pedig a krakkói biborosérsek kérelmére Lengyelországra és Litvániára. E kiterjesztésnek két momentuma volt: először a római jub.-év letelte *után* történt; másodszor azok akik igénybevették a rendes föltételek teljesítésén fölül a törökök elleni háborúra kötelesek voltak annak egynegyedét adni, amennyibe római útjuk került volna.

⁴² *Corpus Juris Can.* C. 4. Extrav. comm. 5, 9.

Az 1500-as szentév alkalmával VI. Sándor pápa két újítást tett: a római letelte után az egész világra kiterjesztette a jubileumi búcsút; azonkívül a szentév ünnepélyes kezdetének és az aranykapu megnyitásának szertartását rendezte.⁴³

Ettől kezdve minden 25 évben megtartották a szentévet egész 1775-ig bezárólag. És pedig 1525-ben VII. Kelemen, 1550-ben III. Gyula,⁴⁴ 1575-ben XIII. Gergely,⁴⁵ 1600-ban VIII. Kelemen, 1625-ben VIII. Urbán, 1650-ben X. Ince, 1675-ben X. Kelemen, 1700-ban XII. Ince és XI. Kelemen, 1725-ben XIII. Benedek, 1750-ben XIV. Benedek, 1775-ben XIV. Kelemen és VI. Pius pápák.

E jubileumok közül a legnagyobb jelentősége az 1750. évinek volt, mert ez alkalommal rendezte XIV. Benedek pápa a legalaposabban a jubileumi év engedélyeinek ügyét,⁴⁶ amit az 1925-ös jubileumig minden pápa csekély változtatással átvett.⁴⁷ E rendeletek mainapiglan eligazító jelleggel bírnak, habár a mostani jubileumot XI. Pius rendeletei egy-magukban szabályozzák.⁴⁸

A XIX. században már nem tartották meg mindenkor rendszeren a jubileumot. 1800-ban a napoleoni küzdelmek miatt elmaradt. 1825-ben megvolt (XII. Leo alatt) gyér látogatottság mellett. 1850-ben és 1875-ben IX. Pius nem hirdetett

⁴³ A rituale idevonatkozó szertartását ceremonariusával Strassburgi Burkharddal dolgoztatta ki, amely mai napig kevés változtatással ugyanaz. A kanonisták úgy vallják, hogy az aranykapu megnyitásának szokása is VI. Sándortól ered (pl. *Arth. Vermeersch S. J. Tractatus de Jubileo, Romae, 1925. pp. 6—7.*); A historikusok szerint ez nem biztos, valószínűleg előbb is volt ilyenféle szertartás. (V. ö. *de Waal, i. m. 33—34. II.*)

⁴⁴ III. Pál halála után csak febr. 24-én nyitották meg.

⁴⁵ Ez alkalommal sok protestáns is visszatért.

⁴⁶ 1. kihirdette a jubileumot 1749. máj. 9-én (kihirdetve Ascensiókor) *Peregrinantes* bullájával; 2. fölfüggesztette a többi búcsúkat (*Cum. nos, 1749 máj. 17.*); 3. külön fakultásokat adott a római gyóntatóknak (*Convocatis, 1749 nov. 25.*); 4. külön privilégiumokat azoknak, akik nem jöhetnek Rómába, pl. apácáknak, foglyoknak (*Paterna charitas, 1749 dec. 19.*); 5. gyakorlati útbaigazításokat, kételyek megoldását, részletes instrukciókat. (*Inter praeteritos 1749 dec. 3.*)

⁴⁷ Ugyanígy tett XIII. Leo 1900-ban és most XI. Pius is teljesen XIV. Benedek intézkedéseit követő 5 rendeletet adott ki.

⁴⁸ XI. Pius rendeletei a jubileum teljes anyagát felölelik, tehát a *Codex 22. Canonja* alapján az előző rendelkezések eltörölteknek tekintendők. („*Lex posterior.... obrogat priori, si.... totam de integro ordinem legis prioris materiam.*“)

római jubileumot a forradalom és a vatikáni rabság első éve miatt. 1900-ban XIII. Leo alatt megvolt, de közepes látogatottsággal.

Az 1925-ös jubileum kihirdetése szabályszerűleg megtörtént. Az idevonatkozó pápai dokumentumok tárgya: 1. a jubileum kihirdetése (*Infinita Dei*, 1924 máj. 29.); 2. a többi búcsú felfüggesztése (*Ex quo primum*, 1924 júl. 5.); 3. a gyónatók fölhatalmazásai (*Si umquam alias*, 1924 júl. 15.); 4. az állandóan akadályozottaknak — apácák, nőnevelőintézetek növendékei, foglyok munkások, öregek, stb. — privilegium engedélyezése (*Apostolico muneri*, 1924 júl. 30.); 6. a S. Poenitentiaria útbaigazításai.

5. A jubileum kiterjesztése az egész világra.

A római jubileum évének eltelte után az *egész világra* legelőször VI. Sándor pápa terjesztette ki a teljes búcsú elnyerhetését,⁴⁹ a római bazilikák helyett más templomok látogatásának kötelezettségével. Ez esetben a búcsú föltételei közé még fölvették, hogy az igénybevevők a törökök elleni háborúra adjanak valami összeget.

Ettől kezdve a pápák a római jubileumot követő év hosszabb-rövidebb idejére⁵⁰ kiterjesztették az egész világra, de a föltételek mutatis mutandis ugyanazok voltak, mint a rómainál és az alamizsnaadás nem szerepelt. Ez alkalmakra a gyónatók a rómaihoz hasonló messze kiterjedő kiváltságokat kaptak.

1926-ra még nem történt ily irányú intézkedés; abból azonban, hogy az eddigiek mindenben XIII. Leo 1900. évi rendelkezéseit vették át, valószínű, hogy az „orbi“ kiterjesztés is meg lesz az 1926. év első hat hónapjára.

III. A rendkívüli jubileumok.

Rendes jubileum alatt azt a teljes búcsú és kiváltságok engedélyezését értjük, amit a pápák minden 25-ik évben tesznek.

⁴⁹ Egyes országokra és városokra való kiterjesztés a nyugati egyházszakadás idején, 1390-ben is történt. L. előbb.

⁵⁰ Rendszeren hat hónapra; ennyi időre terjesztették ki „orbi“ 1751-ben, 1776-ban, 1826-ban és 1901-ben is.

A 25 éves időközökön kívül azonban más alkalmakkor is és bizonyos szándékra is szoktak a pápák a jubileumi búcsúval azonos föltételű és kiváltságú búcsúkat engedélyezni.⁵¹ Ezeket *rendkívüli* jubileumoknak nevezzük.

A rendkívüli jubileumok ismét kétfélék: olyanok, amelyeket csak Rómában lehet elnyerni és olyanok, amelyeket az egész világon. Az elsőt: *iubileum urbi* — a másodikat: *orbi concessum*-nak nevezzük.

⁵¹ Ilyen rendkívüli jubileumokat engedélyeztek a következő alkalmakkal és célokra:

1560-ban IV. Pius miután sikerült a 8 évig megszakított trienti zsinatot folytatni, hogy a Szentlélek segítségét leedjék.

1585-ben V. Sixtus trónralépésekor 15 naposat *urbi* és később *orbi*, áldásos működésért.

E példát igen sok pápa követte és trónralépésekor rendszeren 15 napi jub.-t ad, ha előtte vagy utánna nincsen rendes jubileumi év.

1617-ben V. Pál és 1629-ben VIII. Urbán pápák az Egyház nehézségeinek könnyítésére.

1842-ben XVI. Gergely a spanyolországi egyház békéjeért.

1869-ben IX. Pius a vatikáni zsinat alkalmával jubileumot hirdetett, amely *évekig tartott*.

1879-ben XIII. Leo trónralépésekor; 1881-ben az Egyház számos ellensége ellen való oltalomért; 1886-ban az egész év, hogy a Rózsafüzér királynéja az Egyház szorongattatásán segítsen.

1904-ben 3 hónapi jub. X. Pius az Immakulata dogmájának 50 éves évfordulójára.

1913-ban X. Pius a Konstantin emlékünnap alkalmával 8 havit (1913 fehérvasárnaptól dec. 8-ig.)

II. RESZ.

A jubileumi év rendelkezései.

A római jubileumi búcsú elnyerésének föltételei.

A jubileumi búcsút és az annak alkalmával igénybevehető kiváltságokat, Rómába zarándokló híveinkkel meg kell ismertetnünk. E zarándokok is, kik közül a legtöbben mélyebb lelkiéletet élnek, nem egy idevonatkozó kérdéssel állnak elő lelkipásztoruknál.

A jubileumi búcsú elnyerésének föltételei.¹

1. A jubileum ideje.

Az *Infinita Dei Bulla* a jubileum elnyerhetésének idejét 1924 karácsonyának első vesperásától 1925 karácsonyának első vesperásáig tűzi ki. A vesperás idejét délután 2 órától számítjuk.² A búcsú elnyerésére végzendő cselekedeteket előbb vagy utóbb nem teljesíthetjük.

¹ Citált források: 1. Bulla: „*Infinita Dei*“ 1924 mai. 29. — 2. Bulla: „*Ex quo primum*“ 1924 jul. 5. — 3. Bulla: „*Si umquam*“ 1924 jul. 15. — 4. Bulla: „*Apostolico muneri*“ 1924 jul. 30. — 5. *Monita Poenitentiariae* Apost. 1924 jul. 31. — A földolgozásnál főleg *Vermeersch S. J., Tractatus de Jubileo. Romae. 1925 c.* munkáját követtük.

² A jubileum commentatorai ezt az órát számítják (cf. *Vermeersch* i. m. 9. lap); bár a liturgisták és moralisták a vesperás általános idejének megállapításában nem egyek.

2. A római zarándokltról és tartózkodásról.

a) A pápai iratok a jubileumi búcsúra Rómába hívnak mindenkit, még a szerzeteseket is. Ez a hívás azonban nem jelent egyben engedélyadást is. Akiknek tehát a jog szerint előjáróik engedélyére van szükségük (plebánosok, káplánok, szerzetesek), hogy hivatali helyükről eltávozhassanak, ezt az engedélyt kikérni kötelesek.³

b) Az előjárók szerzeteseiknek (pl. ha azok családja stb. az utazás költségeit, fedezi), nagyobb nehézségek nélkül adják meg az engedélyt.⁴

c) A római útra, annak külső körülményeire semmi követelés sincsen az engedélyező iratokban.

Aki nem római lakos, kevesebbszer tartozik a kijelölt bazilikákat meglátogatni. Ezzel kapcsolatban fölmerülhet a kérdés, hogy a búcsút csak azok nyerhetik meg így, akik a búcsúnyerés szándékával mennek Rómába, avagy akik más okból és mellékesen a búcsút is meg akarják nyerni, miután ott vannak. Véleményünk szerint minden idegen, aki Rómában bármi okból tartózkodik, a könnyebbített módon nyerheti meg a búcsút. A régebbi jubileumok engedélyei kifejezetten kimondották, hogy a búcsú megkönnyítése csak azokra szól, akik egyenesen a búcsújárás céljával idegenből jöttek Rómába, míg azok, akik más okból utaztak oda, olyan súlyosabb föltételekkel nyerhetnek búcsút, mint a római lakosok.⁵ Az idei rendelkezések a „pia peregrinatio” sehol sem kötik ki és a könnyítést egyszerűen a „*peregre venientibus*”⁶ engedélyezik. A 91. kánon értelmében pedig ilyennek tekintendő mindenki, aki domiciliumán, vagy quasi domiciliumán kívül tartózkodik.

3. A jubileumi szentgyónás.

a) A jubileumi búcsút csak „*rite expiatus*”⁷ nyerheti el. Ez alatt a szentgyónást kell értenünk, mert az Istennel való kibékülésnek ez a szabályszerű („rite”) eszköze. Általános gyónás nincs előírva.

b) Annak is gyónnia kell, aki nincs halálos bűnben.⁸ Elég azonban, ha a gyónás szándékával bűnvallomást tesz,

³ Monita S. Poenit. c. XII.

⁴ U. o.

⁵ F. XIV. Bened. Convocatis §. 44.; Monita Poenit. 1899 nov. 1.

⁶ Infinita Dei-bulla.

⁷ U. o.

⁸ Si umquam-bulla. n. XII.

az már nem számít, hogy a gyóntató föloldozza-e vagy nem (mert pl. nem talál elég materiát).

c) Az évi gyónás, vagy érvénytelen gyónás nem elegendő.⁹

d) A gyónást bárhol elvégezhetjük, nincs Rómához kötve. Aki azonban Rómán kívül gyónik nem veheti igénybe azokat a kiváltságokat, melyeket csak a római jubileumi gyóntatóknak engedélyezett a Szentatya.¹⁰

c) A gyónás a jubileumi cselekedetek bármilyen sorrendjében elvégezhető. Az is lehet, hogy valaki kegyelemállapotban lévén, előbb áldozik és csak utána gyónik.

d) Ha a gyónásból valami materia necessaria véletlenül kimaradt és a jubileumi búcsú elnyerése előtt ez emlékeztetbe jutott, az elmaradt bünt újra meg kell gyónni. Addig ugyanis nem nevezhető valaki „rite expiatus“-nak, míg bűneit „per potestatem clavium“ el nem törölték.¹¹

4. A jubileumi szentáldozás.

a) A jubileumi búcsú elnyerésének a gyónás után föltétele a méltó szentáldozás. A lelki szentáldozás nem elég. A szentségtörő szentáldozás sem.¹²

b) E szentáldozás különböző legyen a husvéti szentáldozástól. Ha azonban valaki a husvéti szentáldozást idejében elmulasztotta, ennek azután is reánehazedő kötelességének eleget tett a jubileumi szentáldozással.¹³ A viaticum vétele elég a búcsúhoz is.¹⁴

c) Misézó pap méltó szentmiséjével eleget tesz e föltételnek, ha stipendiumért bármely szándékra mondja is azt.

⁹ U. o.

¹⁰ A *Si umquam*-bullában világosan ott van „Confessariorum in Urbe per Annum S.“ per Card. Vic. approbatorum.

¹¹ XIV. Benedek döntése az *Inter praeteritos* enciklikában. (1749 dec. 3., 79. §.). — *Vermeersch* szerint e döntés még ma is érvényes, véleményünk szerint az ellenkező vélemény is probabilis.

¹² Conc. Trid. szerint (s. XII. De Euch. c. 8) azt nevezzük méltó szentáldozásnak, ami szentségi és egyben lelkihatalású is.

¹³ *Si umquam* n. XII. — A husvéti időben tehát kétszer kell áldozni a jubileumi búcsút elnyerőnek. Ha a husvéti szentáldozást elmulasztotta és annak ideje után megy Rómába, enár nem kell kétszer áldoznia, mert a jubileumi áldozással eleget tesz a husvéti szentáldozás még mindig fennálló kötelességének is (az illető bünt követett el mulasztásával, de mint-hogy a husvéti idő nem ad finemnek obligationem van, az áldozás obligatója azután is fennállt).

¹⁴ *Si umquam* XIII.

d) A szentáldozás bárhol elvégezhető, nincsen Rómához kötve.

e) Betegeknél, akik nem tudnak áldozni, ez más jócselekedetre fölcserélhető.

5. A bazilikák meglátogatása.

a) (*Maga a látogatás.*) Harmadik föltétel a 4 főbazilikának (Szt. Péter, Szt. Pál, Laterani, Maria Maggiore) jámborszándékú, határozott számú meglátogatása. Csak a templomot kell meglátogatni, oltár nincs meghatározva. Nem kell a jubileumi kapun bemenni és kijönni. Ha valamelyik bazilika zárva van, vagy tele van és nem tudunk bejutni, elég ha a lépcsőn, vagy a kapunál imádkozunk. Egyik bazilikából a másikba menet bármily közlekedési eszközt használhatunk; gyaloglást nem kívánnak a rendelkezések. Az útra ima nincs előírva. E bazilikák látogatásával nincs egybekötve a pápa szándékára való ima (bár ezt a zarándokok minden látogatás alkalmával elvégzik). Ilyen látogatás alkalmát összeköthetjük a jubileumi szentáldozással is.¹⁵

b) (*Hányszor kell látogatni?*) A pápai bulla szerint római lakosok 20-szor, idegenek 10-szer (időről lejjebb) tartoznak mindenik bazilikát fölkeresni.

Aki az úton vagy Rómában megbetegszik, vagy törvényes oknál fogva a bazilikák látogatását nem tudja már befejezni (pl. közben sürgönyt kapott és váratlanul haza kell utaznia), vagy meghal, a bazilikák látogatásától föl van mentve és a búcsút elnyeri.¹⁶

E látogatások száma alól azonban fölmentés, illetve átváltoztatás nyerhető, a következők szerint:

A fölmentést és átváltoztatást megadhatják a szentévi római gyóntatók, kiket a Cardinalis Poenitantiarius Maior erre kijelölt. Nincs ugyan direkt kimondva, hogy csak gyónás keretében lehet a relaxatiót igénybevenni, de következik abból, hogy a gyóntatók kapták e fölhatalmazást. Ennek következménye továbbá, hogy e könnyebbitést nem kapja

¹⁵ Vermeersch (i. m. 17. l.) azon vélemény felé hajlik, hogy a bazilikák látogatását a kötelező szentmishallgatással nem lehet összekapcsolni. E vélemény szerint a bazilikalátogatásnak egyedül a búcsúelnyerés céljából kell történnie. Nagytekéntélyű szerzők az ellenkező véleményen vannak (pl. Reiffenstuel, Theol. Mor. Tr. XIII. App. I. Add. V.). Helyes, ha ez esetben a szigorubb véleményét követjük és mishallgatás után kimenve újra fölkeressük azt a bazilikát.

meg mindenki tömegben ipso facto, hanem egyénenkint külön-külön. E könnyítést ezért mindenkinek külön kérnie kell.

A könnyítésre ok lehet: szegénység, amely nem engedi, hogy annyi ideig Rómában tartózkodják a zarándok, vagy bármely más nyomós ok (pl. tehetősebbeknél: a zarándok-csoport, melynek tagjai nem maradnak tovább ott).

A könnyítés abban áll, hogy a zarándokok számára a jubileumi gyóntató *három napra* vonja össze dispensatio által a 10 látogatást, vagy pedig azok helyébe más jócselekedeteket ad föl (ez esetben commutatio).

c) (*A látogatások időszámítása.*) A négy bazilika meglátogatásának egy napon kell történnie. Aki tehát ma két bazilikát látogat meg, holnap ismét kettőt, látogatása érvénytelen. Az egyes napok egymásután következhetnek, de közben megszakítás is lehet.

A napok számítása tetszés szerint a polgári, avagy az egyházi számítás szerint történhetik. (Polgári: éjjeltől éjjelig; egyházi az előző nap déli 12 órájától aznap éjjelig; példa az utóbbira: szerda egyházi számítása kedd déltől szerda éjjelig tart.). Az időszámítást tetszésszerint cserélhetjük bármikor.¹⁷ Aki pl. kedden déli 12 óráig elvégezte a 4 látogatást a polgári időszámítás szerint, ugyanaznap délután elvégezheti a szerdai négyet az egyházi időszámítás alapján.¹⁸

6. Ima a pápa szándékára.

A búcsú utolsó föltétele, hogy az ehnyerők a pápa szándékára imádkozzanak.

a) (*Mi ez a szándék?*) Amikor a búcsú feltétele „a pápa szándékára való ima” e szándékok: az Egyház felmagasztaltatása, a hit terjedése, az eretnokségek és szakadások megszűnése, a bűnösök megtérése, a ker. fejedelmek békéje és egyetértése és az Egyház más fontos ügyei. Jelen esetben ehhez még 3 speciális szándék járul: 1. a béke; 2. a nemkatolikusoknak az Egyházba való visszatérése; 3. Palesztina ügyeinek az Egyház jogai szerinti rendezése. A zarán-

¹⁶ *Infinita Dei*-bulla.

¹⁷ *Monit. Poenit.* XV.

¹⁸ Ha a dél a bazilikában éri, hogy 12 óra után megkezdhesse a más-napi látogatást, ki kell jönnie a bazilikából és újra bemennie. Másik látogatása az előző napnak meghosszabbítása volna csupán.

dokoknak nem kell e szándékokat explicite ismerni, elég, ha implicite imádkoznak értük.

b) (*Milyen legyen az ima?*) Szóbeli legyen, elmélkedés nem elég. Lehet felváltott karima is. Terjedelme sincs meghatározva; a Poenitentiaria szerint¹⁹ elég 5 Miatyánk, Üdvözlégy és Dicsőség.

c) (*Hányszor kell imádkozni?*) Régebbi jubileumokkor ez az ima össze volt kötve a templomlátogatásokkal. Most a Poenit. rendelete szerint ettől el lehet választani. Az idei jubileumnál tehát naponta egyszer kell e szándéokra azoknak, akik dispensatio nélkül nyerik el a jubileumi bűcsút, azoknak pedig, akik a templomlátogatások számát redukáltatják, annyiszor, ahányszor a redukáló gyóntató előírja.²⁰

A jubileumi év rendkívüli fölhatalmazásai.¹

A jubileumi év tartamára egyesek különleges fölhatalmazásokat kaptak a „*Si umquam*“ kezdetű pápai bulla erejével, amely fölhatalmazás gyakorlatához a S. Poenitentiaria 1924. júl. 31-én külön magyarázatot adott.

1. Kik a fölhatalmazottak?

E fölhatalmazottakat három csoportba oszthatjuk:

a) *A szent évi poenitentiariusok* (Poenitentiarii S. Jubilei). Ezek a következők: 1. A Szt. Péter-, Lateráni- és Maria Maggiore nagyobb bazilikák rendes poenitentiariusai. — 2. Akiket a szentévre ezeken kívül a Cardinalis Poenitentiarius Maior a Szent Pál nagyobb bazilikához, az előbb említett három bazilikához, avagy a leglátogatottabb római templomokhoz (főleg a nemzeti templomokhoz²) poenitentiariusnak kinevez. — 3. A S. Poenitentiaria mindkét osztályának

¹⁹ Monitum n. XVI.

²⁰ Vermeersch i. m. 19. l.

¹ V. ö. Bulla: „*Si umquam*“ 15. júl. 1924. (*Acta Ap. Sedis* 1. aug. 1924. 16, 309); *Monita S. Poenit. Apost.* 31. júl. 1924. (*Acta Ap. Sedis* 1. aug. 16, 337); azonkívül: Vermeersch S. J.: *Tractatus de Jubileo, Romae*, 1925.

² Nékünk magyaroknak nemzeti templomunk a San. Stephano Rotondo, amelyet bizony nem igen látogatnak a magyarok, mert nagyon kiesik a közlekedési vonalaktól.

(Poenitentiaria — Sectio de indulgentiis) prelátusai és hivatalnokai, ha Rómában gyóntatói joghatóságuk van. — 4. Valamennyi római és római egyházmegyei (suburbii parochi) plebános. — 5. A nemzeti templomoknak a római vicariatus által approbált gyóntatói és rektorai.

Az eddig említettek gyóntatószerük fölé egy táblát kötelesek kifüggeszteni ezzel a fölírással: „*Poenitentiarius Sancti Jubilaei.*“

b) *Római jubileumi gyóntatók.* Ezek két csoportra oszthatók: 1. A kivett szerzetesrendek illetékes előjárói, alattvalóik számára a rendes erre vonatkozó kánonok (c. 518. és 514. §. 1.) figyelembevételével jubileumi gyóntatókat nevezhetnek ki, de ezek a zárdán kívül lakókkal szemben nem gyakorolhatják kiváltságukat.³ — 2. Azok a gyóntatók, akiket a Cardinalis Vicarius a jubileumi év tartamára ilyennek approbált.

c) *A Rómán kívül approbált jubileumi gyóntatók,* azok számára, akik a pápai privilégium alapján már 1925-ben ott-hon is elnyerhetik a jubileumi bűcsut.

I. A jubileumi poenitentiariusok fakultásai a cenzurák feloldozására.

A jubileumi poenitentiariusok a belső fórumon, a gyóntatói feloldozás által, csakis maguk, föloldozhatnak minden bűnbánót, a pápának és a jog által az Ordinariusoknak fenn-tartott minden cenzurától és büntől, azonfelül minden az ember által hozott (censura ab homine lata), vagy bármely bíró által megítélt (censura a iudice lata) cenzurától, de ezeknek feloldozása a külső fórumra nem terjed.⁴

A pápai bulla e fakultását a következőkép elemezhetjük:

a) A poenitentiariusok feloldozása csak a belső fórum számára terjed ki. A külső fórumra a rendes előírásokat kell betartani.

b) A feloldozás csakis a gyónással kapcsolatban, a gyónási föloldozás erejével történik.

c) A poenitentiariusok joghatóságuk nem delegálhatják. (Ezt jelenti a „csakis maguk“ kifejezés.)

³ Si *umquam* n. XIV.

⁴ Si *umquam* eleje.

d) Bárki jő hozzájuk gyónni, feloldozhatják. Tehát szerzeteseket és apácákat is.

e) Feloldozásuk hatalma kiterjed a pápának fenntartott cenzurákra és bűnökre; a jog által az Ordinariusoknak fenntartott cenzurákra és bűnökre; ab homine és ab iudice sujtott cenzurákra — természetesen pro foro interno.

A poenitentiariusok hatalmának korlátai.

Az előbbi igen kiterjedt hatalmat a poenitentiariusok a következő korlátozással gyakorolhatják, amely korlátokat a *Si umquam* pápai bulla és a Poenitentiaría 1924 július 31-iki Monituma határozott meg.

1. Nem oldozhatnak föl a római pápának specialissimo modo fenntartott négy cenzura alól⁵, azon cenzurák alól, melyekkel X. Pius *Vacante sede* constitutiojában a pápaválasztás szabályainak sértőit sujtotta; végül azon cenzura alól, melyet S. Congr. Officii vagy más római Congregatio⁶, törvényszék, hivatal ellátásban az előbbihez hasonlóan, kötelező titok megsértése által vont valaki magára.

E cenzurák alól is adhatnak feloldozást és pedig:

a) Minden cenzura alól, ha az ú. n. „casus urgentior“ esete forog fönn.⁷ De ekkor a feloldozás nem a jubileumi privilégium alapján történik, hanem a minden gyóntatót megillető 2254. canon 1. §-a alapján és szabályai szerint.⁸

b) Föloldozhatók azok a gyóntatók, akik az absolutio complicitis büntetést egyszer vagy kétszer követték el, de meg kell követelni az ilyentől, hogy többé ne gyóntassa azt a személyt, ha csak skandalum veszélye nem fenyegeti, azonkívül figyelmeztesse büntársát, hogy az akkori feloldozása érvénytelen volt.

⁵ Ezek: 1. In peccato turpi büntárs feloldozása vagy feloldozásának színlelése; 2. a gyónási titok egyenes megsértése; 3. az Oltáriszentség eldobása, rossz szándéku elvétele és visszatartása; 4. a pápa tetteleges megbántása.

⁶ Aki pl. a püspökjelöltreől információt adott és azt elárulja. Nem minden titoksértés jár ily szigorú cenzurával, csak amely kifejezetten ilyennek van említve.

⁷ Ez fönnáll, ha nagyobb skandalum vagy infámia nélkül nem lehet elhalasztani a feloldozást, avagy a bünbánóra nagy teher lenne kívárni, amíg ügyét a rendes szolgálati úton elintézik.

⁸ Egy hónapon belül a tettes nevének elhallgatásával jelenteni kell az esetet a gyóntató által írt levélben a Poenitentiariának vagy a püspöknek, illetve más előljárónak, ha ennek hatalma van a cenzura alól feloldozni és annak válaszában föllálitott követelményeket teljesíteni kell.

2. Csakis sürgős esetekben és a Poenitentiariának való utólagos jelentéstétel kötelességével oldozhatják föl azokat az Ordinariusokat (püspököket, ap. adminisztrátorokat stb.) és kivett szerzetesek magasabb előjáróit, akik a pápának különleges módon fönttartott cenzurát vonták magukra valamely nyilvános cselekedetük által.⁹

3. Azok az eretnekek és szakadárok, akik nyilvánosan vallották tévtanaikat, csak akkor oldozhatók fel, ha legalább a gyóntató előtt kárhoztatják tévedésüket és a skandalumot jóváteszik.

4. A tiltott társulatok (szabadkőművesek, szociáldemokraták stb.) tagjait csak a következő feltételekkel oldozhatják föl: a) Jóváteszik az okozott botrányt.¹⁰ b) Többé nem vesznek részt a tiltott társulat életében.¹¹ c) Följelentik azokat az egyháziakat, akik annak a tiltott társulatnak tagjai. d) Kiszolgáltatják vagy megsemmisítik a tiltott társulat minden nyomtatott vagy írott szövegét és jelvényeit. e) Súlyos poenitentiát végeznek és gyakran gyónnak.

5. Akik meg nem engedett úton jutottak valami egyházi vagyon vagy jog birtokába csakis a restitúció után, vagy az Apostoli Szentszék követelményeinek teljesítése után oldozhatók föl.¹²

6. Olyan bűnbánókat, akiknek cenzurába esése tartózkodási helyükön közismert, vagy akiket névleg büntettek ilyen cenzurával, avagy akiknek büntette már a külső fórum bírója elé került, föloldozhatja a poenitentiarius a belső fórumra szóló érvénnyel, ha a botrányt hajlandók jóvátenni és eleget tenni az Egyház előírásainak, azonkívül a külső fórum számára is tehet valamit érdekükben. Az ilyeneknek ugyanis adjon egy bizonyítványt, amely a bűnbánó teljes nevét, egyházmegyéjét, a nyilvánosan ismert cenzura megjelölését és a belső fórum számára adott feloldozás elismerését tartalmazza. Ezzel a bizonyítvánnyal küldje el a poenitenst a S. Poenitentiariához, ahol rescriptumot állítanak ki (in forma missi, vel remissi) számára a lelkiismereti fórumon

⁹ Pl. aposztatáltak, püspököket megütöttek stb.

¹⁰ Ez megtörténik, ha ígéretet tesznek, hogy a jövőben észrevehetően vallásos életet élnek.

¹¹ Formális kilépést — főleg, ha az súlyos bajokkal járna a bűnbánóra — nem kell megkövetelni.

¹² Pl. akik Franciaországban vagy Oláhországban az elrabolt egyházi vagyonból vásároltak.

érvényesen elnyert feloldozásról és ezzel saját Ordinariusához kell fordulnia, hogy a 2251. canon alapján a *külső fórum előtt* is most már könnyebben elnyerje a feloldozást. Az ilyen poenitens az Ordinarius minden további rendelkezését tartozik betartani (pl. bűnbánatra, skandalum jóvátételére stb. vonatkozólag), ellenkező esetben visszaesik a cenzurába.

7.¹³ Akik női szerzetesházak clausuráját¹⁴, akár anélkül, hogy az bárki tudomására kerülne, bűnös szándékkal¹⁵ megsértik, feloldozás esetén kötelezendők, hogy abba a zárdába, sőt annak templomába sem mennek többé. Ha valami fontos okból e kikötés enyhítésére van szükség¹⁶, a biboros Poenitentiarius Maior-hoz kell fordulni.

8 Azok a férfiszerzetesek, akik súlyosan bűnös céllal másneműeket a klauzurán belül beengednek, a cenzurától ugyan feloldozhatók, de a 2342. canon 2. §-ban előírt többi büntetésük (tiszttség, aktív és passzív választójog elvesztése) el nem engedhető.

9. A tiltott könyvek olvasása miatt cenzurába esett bűnösöket csak akkor szabad feloldozni, ha komolyan megígérik, hogy azokat a könyveket az Ordinariusnak vagy a gyóntatónak, avagy más alkalmasnak kiszolgáltatják, esetleg megsemmisítik.

10. A jubileum alkalmával gyónó *aposztata* és *fugitivus szerzetesekre*¹⁷ a következő utasításokat kell követni:

a) Ha az apostata rendjén kívül akar maradni, föl nem oldható. Ha megígéri, hogy a gyóntató által megállapított időn belül visszatér *pro foro interno* feloldható, de visszaesik, ha nem teljesíti ígéretét. Figyelmeztetni kell azonban az ilyeneket arra a jogi helyzetre, amelyben vannak, amíg vissza nem térnek¹⁸ és a büntetésekre, melyek rájuk a visszatérés után is várnak. Az olyan aposttatát, aki a rendből ipso

¹³ Ez és a következő megszorítások már nincsenek meg a *Si unquam* bullában, hanem a S. Poenitentiaria Monituma tartalmazza őket.

¹⁴ Csakis pápai clausurával bíró női szerzetesházakra vonatkozik a megszorítás, mert a püspöki clausura sértése nincs a Szentszéknek „speciáli modo” rezerválva.

¹⁵ Ilyen lehet: lopási szándék, szentségtörés (vétek contra prae. VI.).

¹⁶ Pl. az illető alkalmazva van abban a zárdában és nagyobb skandalum nélkül egyelőre nem távozzhat.

¹⁷ Alattuk bármínemű szerzetest és szerzetesnőt (fugitiva-t) kell érteni.

¹⁸ Ezek: minden törvényes cselekedetből kizáratik, rendjének kiváltásaival nem élhet, tartózkodási helyének Ordinariusá alá tartozik.

facto elbocsájtást maga után vonó büntetést követett el,¹⁹ az absolutiot igazoló bizonyítvánnyal a S. Poenitentiariához küldje a gyónató ügyének további rendbehozására.

b) Fugitivust föl lehet oldani, ha megígéri, hogy visszatér. Ha pap, suspendálva marad továbbra is.

11. Azok a nagyobb rendekkel bíró egyháziak, akik házasságot kíséreltek meg és készek a botrányt jóvátenni, feloldozhatók és az erről szóló bizonyítvánnyal a további eljárásra a Poenitentiariához küldendők.²⁰

II. A római jubileumi poenitentiariusok dispensando-commutáló fakultásai.

A római jubileumi poenitentiariusok felhatalmazást kaptak, hogy dispensando-commutálhassák a náluk gyónókat *fogadalmak* alól és a *jubileumi búcsú föltételeinek teljesítésétől*. Ezenkívül dispenzálhassák őket az *irregularitások* és bizonyos házassági *akadályok* alól.

A dispensando-commutáló facultás azt jelenti, hogy a fogadalom és búcsúteljesítés eredeti kötelezettsége helyébe kisebb értékű cselekedetet engedhetnek meg. (A dispensálásnál teljesen elengedik a kötelezettséget, a commutálásnál azt ugyanoly értékű másik cselekedetre változtatják. Ez a kettő között van.)

1. A fogadalmak enyhítése.

A poenitentiariusok minden privát-fogadalmat más kisebb értékű cselekedetre átváltoztathatnak még olyanokat is, amelyeket esküvel erősített meg a kérelmező, vagy amelyek az Apostoli Szentszéknek vannak fönntartva.²¹

Itt privát fogadalmakról van szó. A poenitentiariusok szerzetesi fogadalomtól vagy a coelibatus alól senkit sem

¹⁹ A 646. c. szerint ezek: 1. nyilvános hitehagyók; 2. aki másneművel megszökött; 3. házasságot megkísérelők.

²⁰ Természetesen csakis olyanokról van itt szó, akik a klerusba visszatérnek. A Poenitentiaria azután az illetékes Ordinariuszhoz küldi ügyüket, hol a belső fórumon való feloldozás után már kevésbé szigorú büntetésre számíthatnak. Egyben a S. Officiumhoz is áttesszik ügyüket az irregularitás alól való feloldás miatt.

²¹ Az utóbbiak: 1. a tisztaság teljes és örök fogadalma; 2. ünnepélyes fogadalom szerzetbe való belépés fogadása, ha az föltétlenül küli volt és az illető fogadalmakor betöltötte 16-ik évét, (1309. c.)

menthetnek föl. Kivétel, ha valaki már fölmentést kapott a szerzetesi fogadalmi alól, de oly kikötéssel, hogy a teljes tisztaságot mindvégiglen köteles betartani²², az ilyen fogadalom-maradékot a poenitentiarius kellő okkal átváltoztathatja.

A fogadalom átváltoztatásánál két szempontot kötelesek a poenitentiariusok szem előtt tartani:

a) Ha a fogadalom más személy jogát is érinti csak akkor változtathatják át, ha az beleegyezik.²³

b) Az olyan fogadalmat, amelynek tárgya a bűn kerülése volt, vagy valami bűn esetére bizonyos büntetés elviselése, esakis olyanra szabad átváltoztatni, amely épúgy visszatartja a fogadalomtevőt a bűntől, mint az eredeti fogadalma.

2. *A jubileumi búcsú föltételeinek enyhítése.*

Itt csak a templomlátogatások föltételéről lehet szó.²⁴

A poenitentiarius kétféleképp enyhítheti ezt. A rómaiak tudvalevőleg 20-szor tartoznak a négy főbazilikát meglátogatni, úgy hogy mindennap mind a négyet egyszer fölkeresik; a vidékiek ugyanerre 10-szer kötelesek. A poenitentiarius most már úgy enyhíthet e kötelességen, hogy vagy leszállítja a 20, illetve 10 nap időtartamát, vagy a templomlátogatások helyébe kellő ok esetén más jócselekedetet ad föl. A napokat ad minimum 3-ra redukálhatja.

3. *Az irregularitások alól való felmentés.*

A belső fórum számára felmenthetnek a poenitentiariusok minden olyan büntényből származó irregularitás alól, amely teljesen titkos.²⁵ Ha azonban akaratos emberölésről vagy magzatelhajtásról van szó esakis annyiban diszpenzálhatnak, hogy a poenitens már meglévő ordoját botrány nélkül gyakorolhassa.

4. *Házassági akadályok fölmentése.*

a) A poenitentiariusok gyónóikat pro foro conscientiae diszpenzálhatják, a házasság szanálása céljából a másod- és harmadfokú oldalágú *vérrökonság* akadályá alól akkor is, ha az elsőfokot érinti, a következő esetekben: 1. ha az akadály

²² Ilyen föltételekkel ma már igen ritkán adják a fölmentést.

²³ Nem szabad pl. az egyik házastárs valamely fogadalmát a debitum coniugale valami megszorítására átváltoztatni.

²⁴ A dolog természete szerint nem változtathat a gyónás és áldozás kötelességén és nem képzelhető, hogy a pápa szándékára való úmán enyhítsen.

²⁵ Itt a régi terminust használja a pápai bulla; delictum prorsus occultum, melyet az új Codex már elhagyott. Alatta olyan delictumot kell értenünk, amelyet a külső fórum előtt nem lehet bizonyítani.

törvénytelen nemzésből származott; 2. ha az akadályt mint teljesen titkost tekintették.

b) Diszpenzálhat a poenitentiarius²⁶ a *büntett titkos akadály*a alól, ha egyik fél sem okozta a házastárs halálát (impedimentum criminis occultum neutro machinante). Ez alól diszpenzálhat akár ha már megkötötték a házasságot, akár pedig ha csak ezután akarják megkötöni. Ha már megkötötték a házasságot, a consensust meg kell újítani.²⁷ A pápai bulla külön kiemeli, hogy a felekre üdvös, súlyos és tartós poenentiát kell szabni.²⁸

III. A római gyóntatók jubileumi fölhatalmazásai.¹

A jubileumi bucsusok gyóntatására különleges fölhatalmazással látta el a pápa a jubileumi poenitentiariusokat (*Poenitentiarii Sancti Jubilaei*). A szentév tartamára azonban rajtuk kívül Róma város gyóntatói is kaptak rendkívüli felhatalmazásokat, bár ezek jelentősen kisebbek a poenitentiariusokénál.

1. E fakultásoknak részesei:

a) *Mindazok a gyóntatók*, akik a szentév idejére a Vicarius Cardinalistól approbiációt nyertek.

b) *Azok a szerzetesgyóntatók*, akiket a kivett szerzetesrendek előljárói a rend tagjai és azok házában éjjel-nappal tartózkodók számára rendi kiváltságaik értelmében approbáltak. Ezek csakis a gyóntatási joghatóságuk alá tartozókkal szemben használhatják felhatalmazásaikat.

2. E két csoportbeli gyóntatók különleges fakultásai a következők:

²⁶ Ennél az esetről nem teszi oda a pápai bulla, hogy: „in foro interno tantum et sacramentali“, miből arra lehetne következtetni, hogy ez a fölmentés gyónáson kívül és a külső fórumra szóló érvénnyel is adható. Ámde a S. *Poenitentiarum* Monitum-ja világosan kimondja, hogy minde fakultásokkal csakis a gyónás keretében és pro foro interno élhetnek a poenitentiariusok „nisi aliud concessio ferat“. Itt pedig arról nincs említés.

²⁷ Ha csak az egyik fél ismeri ezt az akadályt, elég ha magában újítja meg; ha mindkét fél tudatában van, közösen, de csak privatim.

²⁸ „imposita... salutari, gravi diuturnaque poenitentia“. (Si *umquam* X.) *salutaris poen.* az, amely hasznos a lelki életre; *gravis*, amit súlyos bűnre szoktak kiszabni; *diuturna*, amelyet nem egyszerre kell elvégezni, hanem hosszabb időn át.

¹ Bulla: *Si umquam*.

a) *Feloldozhatnak minden bűntől*, még az Apostoli Szentszéknek fönntartott bűnöktől is, kivéve azokat az eseteket és azon föltételek betartásával, amelyek a szentévi poenitentiáriusok hatalmát is megkötik és szabályozzák.²

b) *Feloldozhatnak minden, a jog által az Ordinariusnak vagy a pápának speciali modo fönntartott *cenzura alól* is*, ha az eset nem nyilvános. Itt is kötik a fölhatalmazást azok a megszorítások, amelyek a poenitentiariusokra állanak.³

c) *Dispensando-commutálhatnak minden privát fogadalmat*, még az olyant is, amelyet esküvel erősített meg letevője, ha az átváltoztatásra jogos és valószínű ok van. E fölhatalmazás alá nem esnek a következő fogadalmak: 1. az Apostoli Széknek fönntartott két fogadalom.⁴ 2. Azok a fogadalmak, amelyeket szerzetesrendben tettek le (az egyszerűek is), vagy a nagyobb rendből származnak (t. i. a celibatus). 3. Ha a fogadalom fölmentése valaki harmadik személynek jogát sértené.⁵ 4. Ha a fogadalom átváltoztatása esetén az új kötelezettség kevésbé tartaná vissza a bűntől az illető fogadalomtevőt, mint a régi fogadalom.

d) Fölmentést adhatnak a jubileumi búcsúkhöz kötött bazilikalátogatások alól ép úgy, mint a poenitentiariusok.

3. E fölhatalmazások használatához végül megjegyzendők:

a) Valamennyi fölhatalmazást csak oly gyónókkal szemben érvényesíthetik, akik azért gyónnak, hogy a jubileumi búcsú föltételeit teljesítsék. Poenitensek, akik ezt a búcsút már egyszer elnyerték és másodszor is el akarják nyerni a megholtak számára, e külön fölhatalmazásokat már nem vehetik igénybe.

b) E fölhatalmazások nem érintik azokat a külön fakultásokat, amelyeket egyes gyóntatók a Szentszéktől nyertek.

A Rómán kívül approbált jubileumi gyóntatókról l. 55—56. ll.-t.

² L. 26—29. ll.

³ L. ugyanott.

⁴ A teljes és örökös tisztaság fogadalma; ünnepélyes fogadalommal bíró szerzetbelépés fogadalma, ha föltétel nélkül és a betöltött 18. életév után tették le. Can. 1309.

⁵ Pl. valaki fogadalmat tett, hogy feleségül vesz egy bizonyos személyt. Habár az ily fogadalmak tulajdonkép nem biztosítanak egy harmadiknak semmiféle tulajdonképeni jogot se.

A búcsúk felfüggesztése a jubileumi évre.

Régebbi időkben a búcsúk értékelése a katolikus hívők köz-tudatában sokkal fokozottabb volt mint ma. A jövőregondolás akkor nagyobb súllyal helyeződött a túlvilágra és a földi élet eseményeinek értékelésében is erősebb volt az Isten büntető keze létezésének tudata. Az ideiglenes büntetés elengedését tehát kel-lőbben értékelték és a búcsúk elnyeréséért nem sajnálták a fáradságot.

Hogy a hívek búcsúvágyát a jubileumi búcsúra koncen-trálhassák, már 1473-ban úgy intézkedett IV. Sixtus pápa, hogy az összes többi, élők számára elnyerhető búcsúk a jubileumi év tartamára felfüggesztessenek. E rendeletet — több-kevesebb búcsú kivételezésével — majdminden jubileum alkalmával meg-ismételték. Az 1925-ös jubileumra XI. Pius pápa 1924 július 5-én kelt „*Ex pro primum*” kezdetű bullája tartalmazza ezt az intéz-kedést.

Sajnos, a mi néptünk zarándoklási vágyának fölkeltsé-re maga a jubileumi búcsú nem az elsőrangú vonzóeszköz. Más igen tiszteletreméltó és szintén helyes szempontok vonzzák zarándokainkat Rómába, milyenek a megszentelt helyek és emlékek fölkeresése, a Szentatya látása stb. Szükséges volna népünket a búcsúk fogalmával, értékével tüzetesebben megismertetni.¹

Az idézett bulla idevonatkozó rendelkezéseit a következők-ben foglalhatjuk össze:

1. A jubileumi év tartamára az élők által elnyerhető búcsúk mind föl vannak függesztve. Kivételnek azonban:

a) az in articulo mortis elnyerhető búcsúk (tehát az utolsó-kenettel kapcsolatban adandó „*benedictio apostolica*” érvényben marad).

¹ Magyarország két legnagyobbforgalmú búcsújáróhelyén Mária-Radnán és Mária-Besnyőn alkalmam volt ugyanerre a megfigyelésre. A zarándokok előtt a búcsú tulajdonképeni elnyerése háttérbe szorult a hely megszenteltségének és az úti fáradsalmak vezeklőjellegének értéke-lése mögött. — Híveink kioktatásához szükséges, hogy előbb minagunk tisztában legyünk a búcsúkkal; ez pedig csakis az Egyház bünbánati fegyelme történetének ismeretével lesz világos. A dogmatikai kézi-könyvek igen vázlatosan tárgyalják ezt az anyagot. *Beringer* nagy mun-kája (Die Ablässe, ihr Wesen u. Gebrauch. I—II. k. Paderborn 1915—6.) pedig túlságosan vastag monografia. *Schermann* Egyednek volt erről egy igen jó kis könyve, mely már kifogyott és újabb kiadása kívánatos.

b) Az Angelus és Regina coeli imádkozásához kapcsolt búcsúk²

c) A negyvenórai szentségimádás búcsúi.³

d) Az Oltárszentséget beteghez való vitelekor kísérőknek és olyanoknak engedélyezett búcsúk, akik ily alkalomra gyertyát adnak, hogy mások azzal kezükben kísérhessék (nálunk ismeretlen).

e) A Portiunkula-búcsú, de csak Assisiben.

f) Azok a búcsúk, amelyeket bíborosok, pápai nunciusok, érsekek, püspökök főpapi ténykedéseik alkalmával, vagy áldásosztáskor, avagy más előirt alkalommal engedélyeznek.

2. *Minden búcsút el lehet nyerni a holtak számára.* Nemcsak azokat alkalmazhatjuk tehát a holtakra, amelyeket kifejezetten ilyennek engedélyeztek, hanem azokat is, melyeket a jubileumi éven kívül csakis az élők nyerhetnek el egyedül a maguk számára.

3. A jubileumi év tartama alatt csakis a jubileumi búcsút és a kivett búcsúkat szabad hirdetni és azok elnyerésére buzdítani. Az ez ellen vétők ipso facto kiközösítettnek és az Ordinarius által meghatározandó büntetést is vonják magukra.

E rendelkezésekkel kapcsolatban *nehány gyakorlati jelentőségű kérdés* vetődik föl:

*

1. Plebániákon szokásban van, hogy a vasárnapi hirdetések közt felhívják a figyelmet a következő héten elnyerhető búcsúkra (pl. Portiunkula előtt a harmadrendűek figyelmét, első péntek előtt, Mária nevenapja előtt stb.). E búcsúkat a jubileumi év tartama alatt is el lehet nyerni a szenvedő-lelkek

² Aki reggeli, déli és esti harangszóra *térdelve* elmondja az Urangyalát (Regina coelit temp. pasch.) havonta egyszer teljes búcsút nyer, ha gyónik, áldozik és a pápa szándékára imádkozik. Minden egyes alkalommal pedig 100 napi búcsút.

³ A negyvenórai szentségimádás az Instructio Clementina által szabályzott alakjában Magyarországon ismeretlen. Vermeersch S. J. (Tractatus de Jubilaeo p. 42) azt véli, hogy ugyancsak ki van véve a negyvenórai szentségimádással hasonlatos *örökimádás*. Csakhogy az örökimádásnak máshol éjjeli imádással is összekötött formája hazánkban szintén nincs meg; itt egyik nap az egyik, másik nap a másik templomban tesszük ki az Oltárszentséget éjszakai megszakítással. Véleményünk szerint a szentségimádásnak ez a módja elég ugyan, hogy elégtétessé a Codex 1275. canonjának, de nem elég a negyvenórás szentségimádás és az örökimádás privilégiumának elnyeréséhez.

javára. *Szabad-e úgy hirdetni, hogy kifejezetten fölemlítjük, miszerint az élők számára nem, de a holtak javára megnyerhetők a búcsúk és szabad-e alkalmazásukra buzdítani a híveket?*

Az *Ex quo primum* jubileumi bulla idevonatkozó része így szól: „*praeter Indulgentias Jubilaei easque, quas superius singillatim excepimus nullae praeterea aliae (sc. l. indulgentiae) uspiam... publicentur indicentur vel in usum demandentur*”. Hirdetni tehát egyedül a jubileumi búcsút (pl. a betegek stb. kiváltságoltak számára) és az élők számára kivett búcsúkat szabad. Az utóbbiak közül egy van csak, a mi viszonyaink között alkalmas a hirdetésre: a püspöki funkciók alkalmával elnyerhető búcsúk (a székesegyházban évenként néhányszor engedélyezett búcsú; püspöki látogatáskor stb.) A halottak számára alkalmazható búcsúk nincsenek köztük. Tehát ebben az évben a hirdetések közt máskor szokásos búcsú-hirdetések és buzdítások *büntetés terhe alatt elhagyandók*.

2. *Keresztek, rózsafüzérek stb. tárgyak búcsúval való ellátása (benedictiója) alkalmával, milyen intencióval kell végezni a benedictiót; úgy, hogy csak a holtak számára lehessen általuk búcsút nyerni? (Mivel a jubileumi évben élők búcsút nem nyerhetnek általa.)*

A jubileumi-bulla nem korlátozza a tárgyak benedikálását, sem azok búcsúval való ellátásának fakultását. *Ez teljesen úgy végzendő, mint a jubileumi évben kívül*. Ebben az évben csak a megholtakra alkalmazható a használatuk kapcsán szerezhető búcsú, jövő évre pedig az élők is megnyerhetik ugyanazon kegy-szer által.

3. *Missziók, lelkigyakorlatok végén adható-e a búcsúval egybekötött benedictio apostolica?*

Az áldás, mellyel egyéb föltételek teljesítése után búcsú jár, nem a búcsú engedélyezése. Az engedélyt már régen megadta a pápa. Az áldás csak egyik föltétele. Az *Ex quo primum* bulla csak a búcsúk engedélyezését (*indicantur*) tiltja. Az előbb említett áldások tehát kioszthatók, de a nyert búcsút csak a halottakra lehet alkalmazni ez évben.

A különböző fakultások felfüggesztése a jubileumi évre.

A jubileumi évben az Egyház intenciója, hogy akit csak lehet, Rómába irányítson. Ennek egyik eszköze, hogy minden kegyet, melyet a Római Szentszék máskor a világ minden táján engedélyez (pl. búcsúk), vagy amelyet a világ minden táján működő közegei által per delegationem megad (pl. abszolváló, dispenzáló fakultások stb.), ebben az évben Rómába von vissza és ott oszt közvetlenül a feleknek. A szándék tehát Róma központi és egyedüli hatalmának kiemelése. Ez természetesen nem terjeszkedhet ki minden fakultás visszavonására, mert annak az egyházkormányzat és a lelkek üdve valóban kárát.

E fakultásmegszorításokat az *Ex quo primum*¹ kezdetű pápai bulla rendelte el a búcsúvisszavonásokkal együtt. Intézkedéseit a következőkép foglalhatjuk rendszerbe:²

I. Milyen fakultások függesztettek föl?

A jubileumi év tartamára felfüggesztettek a következő fakultások:

1. Felhatalmazás a Pápának és a Római Szentszéknek fönntartott esetek alól való feloldozásra. A jog által az Ordinariusnak fönntartott esetek feloldozására szóló fakultás nem vonatott vissza, hacsak az eset nem tartozik a Római Szentszéknek fönntartott esetek közé is.³

2. A Római Szentszéknek fönntartott cenzurák feloldozása.

3. A fogadalmak feloldása és átcserélése.

4. Az irregularitások alól való fölmentés.

5. A házassági akadályok alól való fölmentések.⁴

¹ 1924. júl. 5. *Acta Ap. Sedis* 1924. aug. 1. 16. sz. 305. l.

² cf. *Vermeersch S. J.*, *Tractatus de Jubilaeo* pp. 43—47.

³ *Monitore Eccl.* 1924. n. 15. p. 250.

⁴ Az *Ex quo primum* b. szövegében így áll: „Facultates... dispensandi... ab... impedimentis cuiuslibet quoquo modo concessa”. Kérdés most már, hogy csak a házassági akadályokra, avagy a pappászentelés és szerzetesi fogadalom akadályaira is kiterjed a felfüggesztés? Az irregularitások és az impedimentum ad ordines közti különbséget csak a Codex hozta be. *Vermeersch S. J.* (i. m., p. 43) úgy oldja meg e kérdést, hogy XIV. Benedeknek *Cum nos nuper* bulláját veszi irányadónak, amely a jubileumi év rendeleteinek interpretálására tekintély. Ennek 3. §-a alapján azt állítja, hogy a felfüggesztés csak a házassági akadályokra áll.

II. Milyen fakultások maradtak érvényben?

1. Érvényben maradtak azok a fakultások, melyek *más tárgyakra* vonatkoznak, mint a felfüggesztettek. A fönntartott bűnöktől és cenzuráktól való feloldozás, fogadalomfeloldás és változtatás, irregularitások és házassági akadályokon kívül minden más fakultás érvényben marad. Ilyenek: rózsafüzérek, érmek, skapulárek megáldása, keresztutak fölállítása, indexes könyvek olvasásának megengedése, miseintentiók összevonása stb.

2. Azon fakultások közül, melyek azonos tárgyuak bár a felfüggesztett fakultásokkal, továbbra is érvényben marad ez a két csoport:

a) Azok a fakultások, melyeket a Codex engedélyez. Ezek közül nevezetesebbek: c. 2237. §. 2.: az általános jog által megállapított latae sententiae büntetések feloldozása a Szentszékek specialissimo modo fönntartott esetek kivételével; c. 990. §. 1.: nemnyilvános bűntényből származó irregularitás alóli felmentés, az emberölésből és magzatelhajtásból származó kivételével; az 1043—1045. canonokban meghatározott esetekben (halálos ágyon stb.) fölmenteni a házassági akadályok alól; c. 1313: fölmenteni a föl nem tartott fogadalmak alól; a 2253., 2254. canonok bizonyos fakultásokat adnak a gyóntatóknak néhány cenzurától való föloldozásra; 990. c. §. 2. ugyancsak a gyóntatóknak fölhatalmazást ad sürgősebb esetekre a nemnyilvános irregularitás alól való feloldozásra, stb. E felsorolt fakultások legtöbbjét delegálhatják az Ordinariusok, e delegálás lehetőségén nem változtat a jubileumi év megszorítása.

b) Azok a fakultások, melyeket pro foro externo, nunciussoknak, internunciussoknak, apostoli delegátussoknak és alattvalóik fölött az ordinariusoknak és szerzetelőljáróknak adnak.⁵

III. A fakultások fölfüggesztésének megszorításai.

1. Ha a gyónó, gyónása idején egykönnyen nem tud Rómába zarándokolni, gyóntatója épúgy járhat el vele szemben, mint a jubileumi éven kívüli időben teheti. Ez a

⁵ A *Monitore eccl.* (1924. n. 17. p. 250) azt véli, hogy e fakultásokat csakis pro foro externo lehet gyakorolni és egyben pro foro interno nem, habár mindkét forum számára szólnak. A 202. c. §. i. szerint azonban minden fakultás, amely pro foro externo szól, érvénnyel bír pro foro interno is.

tágítás azonban csakis a S. Poenitentiarie által pro foro interno adott fakutásokra vonatkozik. Olyan fakutásokat tehát, melyek más címen — pl. rendi kiváltság folytán a fogadalmak alól való dispenzálás fakultása — illetik meg a gyóntatót, nem gyakorolhatja.

E pontnál a hangsúly a következő momentumokon van:

a) E tágítás csak in foro sacramentali vehető igénybe.

b) Olyan gyónókkal szemben, akik gyónásuk idejében nem mehetnek egykönnyen (sine gravi incommodo) Rómába. Ehhez nem kívántatik fizikai lehetetlenség tehát, hanem csak érzékenyebb erkölcsi nehézség. Ilyen pl. — és ez a leggyakoribb eset lesz — hogy az illetőnek nincs pénze, vagy ideje a római útra, ha a gyónás után megszűnik is ez a nehézség.⁶

Hányszor nyerhető el a jubileumi búcsú?

E kérdés tárgyalásánál különbséget kell tenni 1. a rómaiak és római zarándokok; 2. a Rómában élő kiváltságoltak; 3. a Rómán kívül élő kiváltságoltak között. Valamennyien különböző számú alkalommal nyerhetik meg a jubileumi búcsút.

I. A rómaiak és a római zarándokok.*

Egyszer nyerhetik el a jubileumi búcsút saját maguknak, a megholt lelkek javára pedig annyiszor, ahányszor csak a búcsú elnyeréséhez előírt föltételeket teljesítik.¹

Aki azonban egyszer már elnyerte a búcsút és másodszor is el akarja a szenvedő lelkek javára nyerni, ugyanazon föltételek mellett teheti csak, mint ahogy az első elnyerte.² A búcsú feltételeit (bazilikák látogatása) mind-

⁶ Pl. néhány hónap múlva igénybeveheti a zarándokúthoz szükséges időt nyújtó szabadságot, avagy később pénzt kap stb.

* E pont alattiakat időközben módosította a római Szentszék, l. a következő fejezetet: A római zarándokok második és további jubileumi búcsúnyerése. 41—42. ll.

¹ cf.: Bulla: „*Si umquam*“ n. XV. és *Monita S. Poenitentiarie* 31 Julii a. 1924. n. XVII.

² *Monita Poenit.* i. h.

addig változtathatja a gyóntató, amíg az illető a bűcsút egyszer meg nem nyerte, ha ez megtörtént, semmi változtatásnak nincs már helye, hanem a második és következő alkalomkor ugyanazok a könnyítések érvényesek, amelyeket az első alkalommal kapott.³

A S. Poenitentiarianak van még egy előzetes rendelkezése is⁴ arra az esetre, ha a Szentszék valami általános indultummal⁵ leszállítaná a templomlátogatások számát. Ilyen rendelkezés után az indultum kiadása előtt végzett templomlátogatások száma betudandó az újonnan megállapított számba; ha pedig a bűcsús már annyiszor (vagy többször) meglátogatta a bazilikákat, ahányszor az új rendelkezés kívánja, még egy látogatást kell végeznie és elnyeri a bűcsút.⁶

Aki többször nyeri el azonban a jubileumi bűcsút, csak egyszer élhet azokkal a kiváltságokkal, amelyeket a Szentszék a bűnöktől és cenzuráktól való feloldozásra és a fogadalmak enyhítésére engedélyezett.⁷

II. A Rómában élő⁸ kiváltságoltak.

Az *Apostolico muneri* kezdetű pápai bulla megengedi, hogy meghatározott viszonyok között élők⁹ a jubileumi bűcsút más — a római utat és bazilikák látogatását kikap-

³ Ugyanott. E szerint akinek első alkalommal gyóntatója a látogatások számát háromra redukálta, másodszor és következő alkalommal is három látogatással (és a többi feltétel teljesítésével: gyónás, áldozás, pápa szándékára való ima) nyerheti el a teljes bűcsút.

⁴ *Monita Poenit.* i. h. (n. XVII.)

⁵ Ezt a rendelkezést csakis az általános indultum esetére kell alkalmaznunk és nem arra az esetre, amikor az egyes zarándokok már néhány bazilikalátogatás elvégzése után dispensatiót nyernek gyóntatójuktól a 10, illetve 20 látogatás alól. V. ö. P. Vermeersch S. J.: *Tractatus de Jubileo*, p. 40—41.

⁶ Ilyen indultum 1925 június 1-ig nem publikáltatott. — A fentiek szerint ha valaki pl. már 4 templomlátogatást végzett és akkor jelenik meg egy indultum, amely csak 5 látogatást kíván, neki csak egyszer kell még fölkeresni a bazilikákat; ha pedig ötször, hatszor stb. meglátogatta már az előírt helyeket, amikor az indultum megjelent, még egy látogatást kell végeznie.

⁷ cf.: Bulla: *Si umquam* n. XV.

⁸ „Róma” alatt a jubileumi év rendelkezéseinél nemcsak a szorosan vett Róma, hanem az u. n. „suburbium” is értendő.

⁹ Kik ezek? I. a „Híveink közül kik és hogyan nyerhetik el a jubileumi bűcsút itthon” c. fejezetet. Az ott felsorolt kiváltságoltak bárhol tartózkodhatnak, tehát kiváltságaik a rómaiakra is állanak. Ez különben a Poenit. idézett *Monitum*-ából (n. XVII. vége felé) is világos.

csoló — feltételek teljesítésével nyerjék el, eltérően a római zárándokoktól. Ez a kiváltság azokra is érvényes, akik Rómában élnek ugyan, de a kiváltságoltak körülírt csoportjába tartoznak (szerzetesnők, foglyok, nőnevelőintézetek lakói stb.). Világos ez egyrészt abból, hogy az idézett bulla nem tesz különbséget a Rómában lakók és azon kívül tartózkodók között; másrészt pedig a S. Poenitentiaria Monituma¹⁰ kifejezetten kimondja, hogy a Rómában tartózkodó kiváltságoltak a kiváltságon kívül a megholtak számára is megszerezhetik a teljes bűcsút többször is; tehát a kiváltságuk is fönnáll.

Ezek alapján a kiváltságoltak a maguk számára kétszer nyerhetik el a jubileumi bűcsút a kiváltságos föltételekkel, a megholtak számára pedig annyszor, ahányszor a számukra előírt föltételeket teljesítik.

Reájuk is áll azonban, hogy a feloldozások és a fogadalomenyhítések privilégiumát csak egyszer vehetik igénybe, minthogy ez a gyóntatók és poenitentiariusok fakultásai használatának egyik föltétele.¹¹

III. A Rómán kívül élő kiváltságoltak.

Az *Apostolico muneri* kezdetű bullában felsoroltak¹² a maguk számára kétszer nyerhetik el a bűcsút.¹³ Ezzel azonban kimerül az engedélyük. Reájuk tehát *nem áll* az az engedély, hogy a holtak számára annyszor alkalmazhatják a jubileumi bűcsút, ahányszor az előírt feltételeket teljesítik.¹⁴ Ugyancsak reájuk nézve is áll a főtebb említett megszorítás, hogy a jubileumi bűcsú elnyerésére végzett gyónás alkalmával igénybevehető kiváltságos feloldozással és fogadalomenyhítéssel csak egyszer élhetnek.

¹⁰ n. XVII. végén.

¹¹ Bulla: *Si unquam* n. XV.

¹² L. 53—55. oldalt.

¹³ *Apost. muneri* 4. bekezdés végén.

¹⁴ Ezt kifejezetten kimondja a S. Poenitentiaria többször idézett *Monituma*: „iis (t. i. a Rómán kívül élő kiváltságoltaknak) omnibus haud licere praeterea... toties in defunctorum suffragium eandem indulgentiam acquirere, quoties opera suffecta repetant.“

A római zarándokok második és további jubileumi búcsúnyerése itthon.

A jubileumi évre kiadott első rendelkezések szerint¹ a rómaiak és római zarándokok annyiszor nyerhették meg a jubileumi búcsút, ahányszor az előírt feltételeket teljesítették. A második és következő izben nyert búcsút azonban csakis a megholtakra alkalmazhatták. Ha az első izben a látogatások számát gyóntatójuk redukálta, minden következő alkalommal e redukált számú templomlátogatást kellett végezniök.

1925 március 21-én azonban újabb rendelkezés történt ez ügyben, melyet csak június 1-i (7. sz.) *Acta Ap. Sedis* publikált.

A S. Poenitentiariahoz kérelmek érkeztek, hogy a jubileumi búcsú második és következő megnyerésének feltételeit enyhítsék. XI. Pius pápának jelentést tettek és Őszent-sége a Poenitentiaria előterjesztett kéréseit teljesítve így rendelkezett:

1. A rómaiak és a római zarándokok ha már egyszer elnyerték a jubileumi búcsút, utánna többször is megnyerhetik a *szenvedő lelkek számára*, a következő feltételek teljesítésével *a)* gyónás, áldozás, ima a pápa szándékára ép-úgy, mint az első elnyerésnél;² *b)* a négy bazilika közül bármelyiket egyszer meglátogatják.

2. A római zarándokok rendes tartózkodási helyükre visszaérve ismét elnyerhetik a jubileumi búcsút a megholtak javára *többször is*; ha: *a)* gyónnak, áldoznak, a pápa szándékára imádkoznak; *b)* a plébánia-templomukat egy nap alatt négyszer meglátogatják.

Az utóbbiak búcsúnyeréséhez és templomlátogatásához megjegyezzük a következőket:

a) a S. Poenitentiaria előterjesztett kérelme kifejezetten arra az időre szólott, ha már a zarándokok állandó tar-

¹ Bulla: *Si umquam* n. XV; *Monitum S. Poenit.* 31. júlii 1924, n. XVII.

² Ez is következik az előterjesztés végéhez csatolt: *servatis ceteris servandis* szavakból.

tózkodási helyükre megérkeztek.³ A búcsút tehát az úton vagy idegen helyen nem nyerhetik el.⁴

b) A búcsú elnyerése a saját *plébánia-templom* meglátogatásaihoz van kötve, épúgy, mint Rómában a bazilikákéhoz. E föltételnek nem tesz eleget, aki más templomot látogat meg. Ugyyszintén ez esetben nem vehető igénybe X. Piusnak az az engedélye,⁵ amely a búcsúlátogatásokhoz megkívánt templomlátogatásnál a zárdák, szemináriumok, kórházak stb. intézetek lakóinak megengedi, hogy a saját kápolnájuk látogatásával is eleget tehetnek. Ez ugyanis csak arra az esetre szól, ha *nem valamely meghatározott templom* szerepel a búcsú föltételéül. Esetünkben azonban ellenkezőleg kifejezetten a „*parochialis ecclesia*”-ról van szó.

c) A plebániatemplomot négyszer kell meglátogatni és pedig mindnégy látogatásnak egyazon napon kell történnie.⁶ A négy látogatás történhetik kapcsolatosan úgy, hogy az egyes látogatások után a búcsúnyerő a templomból kimegy és újra bemegy.

Az egy „nap” számítása természetesen itt is, mint a jubileumi búcsú első megnyerésénél tetszés szerint történhetik a polgári számítás (24 óra éjféltől éjfélig), vagy az egyházi számítás (előző nap déli 12 órától másnap éjfélig) szerint.⁷

³ „peregrinis ad proprium *habitualis* commorationis locum reversis.”

⁴ Van ugyanis egy régebbi intézkedés (*Acta Sanctae Sedis XXXVIII.* 351.), mely szerint ha egy búcsúelnyeréshez a saját plebániatemplom látogatása volna előírva, utazás közben a tartózkodási hely plebániatemploma értendő alatta. Ez érthető; a peregrinus ilyenkor az *actualis* commorationis locus plebániáját látogatja meg; a S. Poenit. most tárgyalt engedménye azonban világosan az „ad proprium *habitualis* commorationis locum reversis”-ról beszél.

⁵ 1909. jan. 14. *Acta Ap. Sedis* I. p. 210.

⁶ „quotiescunque quatuor in die parochialis ecclesiae visitationes expleverint” S. Poenit. i. h.

⁷ Ez a könnyítés csak a rómaiaknak és a római zarándokoknak szól, ha már egyszer elnyerték a jubileumi búcsút. Az itthoni kiváltságoltakra nem áll.

III. RÉSZ.

A Szentév pasztorális feladatai.

A Szentév pasztorális jelentősége.

A jubileumi Szentév 1925-ben lezajlandó ünnepsége két részre oszlik. A főrészt Rómában folyik le és annak részesei a római zarándokok lesznek; a másik része itthonmaradt híveink meghatározott töredékének szól, akik közül többen római út nélkül is részesülhetnek a jubileum lelki jótéteményeiben.¹ 1926-ban az első hat hónapra azután a jubileumi búcsút az egész világra ki fogják valószínűleg terjeszteni.

Az első látszatra a jubileumi év csak 1926-ra ad nagyobb pasztorációs tevékenységre alkalmat. Nem így áll azonban a dolog! A Szentév szelleme olyan momentumokat tartalmaz, amelyeket nemcsak a római zarándokok és itthoni kiváltságosak, hanem híveink összessége számára is nagyon sok lelki gyümölcssel alkalmazhatunk. És ép az 1925-ös év hoz sok oly momentumot, ami már 1926-ban nem lesz meg. Melyek azok, kitűnik a Szentév szellemének elemzéséből.

¹ *Apostolico muneri* kezdetű constitutiojában a Szentatya a jubileumi búcsú kegyelmeiben a római zarándoklás nélkül és már az 1925. évben részesíti a következőket: I. az összes szerzetesnőket, közös életet élő oblatákat és tertiariákat jelöltnőkkel, noviciáikkal, bennlakó vagy félbennlakó növendékeikkel és összes háztartásukban élő személyzetükkel együtt; II. a más világiak által vezetett nőnevelőintézetekben lakó nőket (in gynaeceis seu conservatorio degentes); III. a remeteéletet élő szerzeteseket; IV. a fogházakban letartóztatottakat és az ellenség fogságában levőket; V. a mindkét nembeli betegeket és gyengélkedőket akiknek egészségi állapota a jubileumi év egész tartama alatt nem engedi meg, hogy Rómába zarándokolhassanak, vagy pedig ott a bazilikákat látogathassák; a kórházak állandó betegápolóit; VI. azokat a munkásokat, akik napi munkájuk béréből élve azt oly hosszú időre, mint a zarándoklat kívánja, nem szakíthatnák meg; VII. végül a 70 évnél idősebb öregeket.

1. A Szentév ünneplése történelmi szellemének egyik összetevője a római zarándokút.

a) A régiiek zarándokútja nem a mai modern utazás pszichéje. Ez inkább világlátó és szórakozó célzatú. A gyorsvonat rohanó sebessége mindenben ráüti a bélyeget. A mozi berregő gyorsaságával futnak egymásután a képek, melyek lelkivonatkozásai nem kapnak időt, hogy a lélek mélyére hatolhassanak.

Az ősi zarándokok az *áhitat* vágyával indultak útra. A hitük készítette őket és a történelmi emlékek látásának kíváncsisága. Útjuknak minden alapja új és új látnivalót hozott ugyan, de annyit, amennyit lelkük föl tudott dolgozni és amelyeknek *vallási vonatkozásait* ők töviről-hegyire megmegtudakolták, gyümölcseit levonták. Róma és a római út mily tengersok ilyen vonatkozással rendelkezik!² Elég csak ezek történetének hallása és az ember előtt elvonul a nagy lelkék heroikus küzdelme, buzdító példája, évezredek erősítő hite. Ha járt valaki a Kolosszeumban kezében egy vörös Bédekerrel, esetleg egy unott, hadarónyelvű Cicerone társaságában, vagy végighallgatta ugyanott P. Banghát és Böhlét, amint rámutatott a helyre, ahol Antiochiai Szent Ignácot szedték szét a vadállatok és ahol Néró ült minden dicsőségével és hallotta applikálni ezek bátorságát, illetve vérszomját a mai viszonyokra, az a gerincesebb hit szent propozitumával hagyta ott a Kolosszeumot és tudta, hogy a Cicerone mellett csak köveket nézett, de most azok tanúságát vette lelkébe. Az ő számára: „lapides clamabant“. Róma *pasztorális érzékkel rendezett* (!) végignézésének tehát hosszú időre kiható *áhitatnevelő és hiterősítő hatása van*.

² Vegyünk csak egy példát. Ismerek valakit, aki római útjában Velencében a Szent Márk-téren látta a „pék lámpását“. Sok ezer modern zarándok elment mellette és azt sem tudta, hogy mi az. Ennek elmondották: „Sok száz év előtt azon a helyen leszűrva találtak egy lovagot. Mellette állott egy pékinas, aki kezében tartotta a tört, mely a halálos dőfést tette. Elfogták. Hiába védekezett, hogy ép akkor jött oda és csak kíváncsiságból emelte föl a fegyvert. Halálra ítélték és kivégezték. Már feje a földre hullott, amikor jelentkezett az igazi gyilkos: egy katoná. A velencei tanács arra a helyre remekművű lámpát készíttetett, amelyet meggyújtottak, valahányszor súlyos dologban ítéleztek. Ez a lámpa figyelmeztette a bírakat, hogy ne hozzanak elhamarkodott ítéleteket. Milyen jó volna minden ember szobájába ilyen „pék-lámpása“, amely figyelmeztetné a lelkiismeretességre, ha könnyelműen pálcát akarna törni felebarátja becsülete fölött!“. — Ezt hallotta az én római zarándokom, és lelkébe eltörölhetetlenül bevésődött mások óvatosabb megítélésének lelkiismeretbeli kötelessége.

b) De van még a római zarándokútnak az áhitatnevelő és hiterősítő hatáson kívül még más lelkibefolyása is. Az embert reáeszmélteti *a pápaság nagy központi jelentőségére*. A mi Krisztusunk Szent Szívének egész isteni és emberi lényével jelen van a legkisebb falunak tabernákulumában is, — az igaz. De az is valóság, hogy tanító-hatalmával, az oldó- és kötő-hatalom teljességével ottlakozik a Vatikán aggastyán foglyában. Rómának minden köve ennek az isteni hatalomnak ottani letéteményéről tesz tanúságot Szent Péter confessiójától XI. Pius áldásáig és a jubileumi gyóntatók delegált joghatóságáig.

c) Az 1925-ös Szentévnnek még egy különlegessége van: a *római missziós kiállítás*. Egyházunk lélekemelő katolicitása mellett ráeszméltet ez szent hitünk birtoklásának boldogító tudatára és arra, hogy Isten országa érdekében mindannyiunknak kötelességei vannak.

2. A római út és annak alkalmi, meg lelki vonatkozásain kívül van a Szentévnnek még egy másik összetevője is. Az előbbi inkább a kevés zarándokokra hatásosabb és csak külön pasztorális munkával tudjuk átvetíteni szellemét a zarándoklatból itthonmaradók nagy tömegére, de ez a második mindenkire vonatkozik. Ez a *bűnbánat, a vezeklés és búcsúnyerés*.

Az emberi lélek önként is érzi, hogy bűne és annak örök-, meg ideiglenes büntetése különböző dolgok. Föl tudjuk fogni, hogy bűnünk terhét és annak örök büntetését csak Isten végtelen ereje képes lemosni lelkünkéről. De azt is érezzük, hogy az ideiglenes büntetés elengedésére mi is tudunk tenni valamit és az Egyház oldó hatalma is közbenjárhat értünk. Szinte kívánja hívó lelkünk e hármas tevékenységet: a bűnbánatot (gyónás), a vezeklést (önként vállalt nehézségek) és az Egyház büntetéselelengedő hatalmának igénybevételét (búcsúnyerés)³ A jubileumi búcsú elnyerésében e három összefolyó tevékenysége a főszerep.

Ha a lelkipásztor tevékenységét úgy fogjuk föl, hogy a bűnbánó szívek fölloldozásában kimerül, akkor a jubileumi év ugyan nem sok munkát fog adni. Ha azonban az elveszett

³ A Szentév búcsúja magában foglalja az előbbi kettőt is, mint föltételt. A jubileumi búcsú egyik föltétele a gyónás, vezeklésnek számítható a római zarándokút nehézsége, áldozata, vagy az itthonmaradottaknál az ájtatosságok, templomlátogatások. Ugyane pontban teret kell engedni az egyéni buzgóság plusz-ának is, sőt ezt buzditással ki is kell hívni.

bárány fölkeresésének, hazahozatalának és meggyógyításának fáradtságos útját valljuk a magunkénak, akkor a Szentév *jogcím* lesz egy sokoldalú és a buzgó leleményességnek száz útát kínáló pasztorális megoldozásra, hatásra.

*

Foglaljuk össze az eddig elmondottakat. A Szentév jubileumi búcsújából a következő lélekreható momentumok fejthetők ki:

1. A római zarándoklat áhítatnevelő és hiterősítő hatása. (Az itthonmaradottaknál a római helyekről szóló élénk és alkalmazott előadásokkal pótolható némileg.)
2. A pápaság központi jelentősége.
3. A missziósügek tudatbaemelése.
4. A bűnbánat.
5. A vezeklés.
6. A búcsúnyerés.
7. Végül — és ez pasztorális szempontból igen fontos — a Szentév jogcímet ad, hogy összehozzuk híveinket, csoportonként (pl. a munkásokat, ez év kiváltsága!) megoldozhasuk őket a jubileummal kapcsolatos előadássorozatok és ájtatossági gyakorlatok keretében.

*

Ezek előrebocsájtása után a jubileumi búcsú 1925. évre vonatkozó⁴ teendőit a következőkben látjuk:

1. Azokat a híveinket, akik résztvesznek a római zarándoklaton, arra elő kell készítenünk.

2. A Szentév aktualitástnyújtó jogcímét föl kell használnunk, hogy a kapcsolatos lelkiponatkozású momentumokat előadások keretében híveinknek előtárjuk.

Egyesületeink keretében tartsunk vagy tartassunk előadásokat Rómáról (esetleg vetített képekkel) és hozzákapcsolt kitéréseinkben a hit fölgerjesztése és a buzgóság szítása legyen a célunk.

Predikációinkban ugyane jogcímen tárgyaljuk a pápaság intézményét, a bűn ideiglenes büntetését, a búcsú fogalmát és történetét.⁵

⁴ Ha 1926-ra kiterjesztik „orbi” a jubileumi búcsút, akkor majd általánosabb jellegű lesz ez a tevékenység.

⁵ Erről az utóbbiról különösen hiányosak híveink ismeretei és amit gondolnak róla sok esetben helytelen. Kapcsolatban megjegyezzük még, hogy itt ki lehet térni Tetzel búcsúpropagandájára és Luther föllépésére is.

3. Azok számára, akiknek a pápa római zarándokút nélkül megengedte a jubileumi búcsú elnyerését (l. fentebb az 1. jegyzetet), tartsunk e címen missziójellegű előadásorozatot ájtatosságokkal és általános gyónással. Ezek közül aktuálisak:

a) Női nevelőintézetek bennlakó növendékei és vezetői.

b) Kórházi betegápolók (világiak elsősorban!)

c) Rabok.

d) *Munkások.* (Ezt kellene a legjobban kihasználni és külön jubileumi munkáslelkigyakorlatokat tartani; külön a férfiaknak és külön a nőknek.)

e) A 70 évnél idősebb öregek számára.

4. Jubileumi búcsú címen végig lehetne gyóntatni a plebánia minden betegjét.

A jubileumi zarándoklat és a szentév pasztorális kihasználása.

Az 1925-ös szentév a lelkipásztorkodásban három irányban ad munkát, illetve *alkalmat* a munkára. Az 1925-ös év eseményei ugyanis inkább Rómában összpontosulnak és tőlük a csonkamagyarországi lelkipásztor, ha ép akarja, teljesen távoltarthatja magát. Minden mozzanata messze áll a lelkipásztori tevékenységre *kényszerítéstől*, tehát egyedül a buzgóságon és találékonyságon fordul, hogy kihasználja-e a lelkipásztor valami működésre.

A *római zarándoklatok* adják az első munkateret.

A szentév eseménye továbbá nagyon sok olyan tárgyat tesz ma aktuálissá, amelyről nélküle némileg időszerűtlen és mindenesetre erőszakolt lenne beszélni. Ezáltal tehát második munkaterül *alkalom* és cím kínálkozik a lelkipásztor számára, hogy egyes témákat *predikációban, előadásokban meg tárgyaljon*, amelyeket ha máskor szószerűre és előadással hoz vinne, „hajánál odaráncigált” tárgyakként minősítenék.

A harmadik munkaalkalmat pedig az a *privilegium* nyújtja, melyet a pápa egyeseknek (apácák, munkások stb.) adott, hogy a jubileumi búcsút a római zarándoklat nélkül itthon is elnyerhetik. Bizony erről maguk a privilegizáltak sem tudnak és kiaknázatlan marad számukra a szentév, ha maga a lelkipásztor nem ajánlkozik a jubileummal.

I. A római zárándoklatok.

Az egyes lelkipásztorok számára a legkevesebb munkatér nyílik a római zárándoklatok címén. Azért itt is tehet valamit mindenki, a zárándoklatok rendezői pedig igen sokat.

1. Előbb nézzük a zárándoklatok *rendezőinek* szerepét.

A zárándoklatokat mindenekelőtt ne fogják föl turistaútnak, hanem a szó értelmében *zárándoklatnak*. Ilyennek hirdessék, ilyennek szervezzék és ilyennek bonyolítsák le.

A *hirdetésnél* nyíltan meg kell mondani a zárándoklat ájtatossági jellegét és mindazokat, akik erre nem hajlandók, vagy azt nem teljesíthetik, a résztvevők közé nem szabad bocsájtani.¹ Lehet, hogy így valamivel kevesebben lesznek, de hát utóvégre a Rómában tömeggel való imponáláshoz Magyarország pénztárcája úgyis csonkatehetségű és végtére is a lelki haszon a cél. (Nem az elismerés, nem a dicsőség és nem az üzlet.)

Fontos momentum még a zárándokok lelkiületének kellő *előkészítése*. A lelki előkészítés kétirányú lehet. Az első, hogy fölhívják a figyelmet az úton és a Rómában látnivalókra. Erre szükség van, hiszen annyi lesz az új benyomás és megismerni való, hogy túlterhel majd, ha mindent a helyszínen akarnak előtárni, megmagyarázni. Főleg a történelmi vonatkozások azok, amelyeknek apercipiálása az utazásánál nyugodtabb lelkiállapotot kíván meg. Ezt az előkészítést alkalmas könyvekkel érhetjük el. Az Orsz. Kat. Szövetség, úgy tudjuk, minden zárándokának megküldi Fruchtl sikerült Római útmutató-ját. Az intelligensebb zárándokok kezébe adjuk ezenkívül még *P. Bangha Béla S. J.* hasonló című legújabb könyvét. Ez ma nemcsak a legtekélyesebb és magasabb igényeket is kielégítő római útmutató,² hanem egyenesen apologetikus és aszketikus irányú is. A zárándokat figyelmeztetni kell, hogy e könyveket még itthon tanulmányozzák át.³

¹ A Máriakongregációk zárándoklatánál pl. megállapították, hogy hol és mikor lesznek közös szentáldozások és eddig 7 jelentkező más-vallásut utasították vissza. Igaz, hogy ez talán keménynek tűnik fel, de nem lehet föláldozni az egész zárándoklat lelki egységének sikerét.

² Sajnos és érthetetlen, hogy idegen nyelven sincs valami jó és lelkipásztori érzékkel összeállított útmutatója Rómának. Bangha könyvét érdemes lenne lefordítani. (Pallas kiadása; ára kötve 50.000 korona.)

³ Kevésbé intelligens zárándokoknál ezt előadásokkal lehetne pótolni. Annyian azonban bajosan lesznek egyhelyről, hogy számukra ilyen előadásokat tartani érdemes lenne.

A második előkészítő föladat a jubileumi búcsúnak és a jubileum alkalmával megnyerhető privilegiumoknak (földoldozások, fogadalmak átváltoztatása) megismertetése. Ez is könnyebben történnék könyv útján. Az intelligensebb nagyközönségnél jól elvégzi e föladatot dr. Sipos Istvánnak *A Szent Év* c. füzeté (Szt. István-Társ. kiadása. Ára 10.000 K).

A zárandoklat lebonyolításánál a *technikai* részről nem kell szólnunk. Az Orsz. Kat. Szövetségnek ezirányban bő tapasztalatok, jó összeköttetések állanak rendelkezésre. Az ellátás, elszállásolás stb. oldaláról a múlt évi zárandoklatát is nagyon dicsérték a résztvevők. A kongreganisták zárandoklatának sikerét pedig P. Bangha egyénisége garantálja.

Fontosabb azonban ennél a *lelkipásztori megszervezés*. A zárandokokat csoportokra osztják és minden csoportnak egy-egy vezetője van. Ez a vezető ingyen, vagy kedvezményesen utazik. A szervezők e tisztségre olyanokat szoktak megkérni, akik a zárandoklat rendezése körül szolgáltatásokat tettek. E kedvezmény, mint viszontszolgálat, méltányos is. Így kerülnek aztán a csoportvezető tisztségéhez; nem egyszer olyanok, akik maguk is először vannak Rómában. *Lelkipásztori* vezetésre ilyenek részéről természetesen nehezen lehet számítani, sőt még kalauzolásra,⁴ vagy a látottak lelki momentumainak kiemelésére sem.

A zárandoklat *lelki eredménye* pedig e vezetők rátermettségétől, egyéniségétől, ügyesen végzett munkájától nagyban függ. Sokat tehet egy-egy kiválóságnak tömeg-szónoklata,⁵ de a csoportokban végzett „nevezetességek” szemlélésénél a rövid, ügyes alkalmazások egy lelkigyakorlat hatásával vetekedhetnek.

2. A római zárandoklatok lelki eredménye érdekében az egyes lelkipászoroknak is alkalom nyílik a munkára. Ezt a kifejtendő tevékenységet a következőkben vázolhatjuk:

a) *Reábríthatnak olyanokat a zárandokútra, akiknek arra lelki szükségük van.* Ez a búcsújárás előreláthatólag aszketikus jellegű lesz. Kiválóságok vesznek rajta részt és olyan tömeg, amelyik nyíltan végzi majd ájtatossági gyakorlatait,

⁴ Az O. K. Sz. jubileumi zárandoklatai e tekintetben is elismerésméltóan voltak megszervezve.

⁵ Ilyent lehet majd beállítani a négy templom napi búcsújárásánál, csak hogy ez a dolog természete szerint nem lehet hosszú prédikáció.

gyónását és szentáldozását. Ha ebbe a hitvalló csoportba belekapcsolunk néhány lanyhát, esetleg olyant, aki gyónását már régen elmulasztotta, a tömeghatás magával vonja az illetőt is. Igen sok lelkipásztornak van olyan tehetős híve, aki régebb idő óta távolmaradt a szentségektől, az ilyen rendkívüli alkalom könnyebben reábírja ezeket a gyónásra, ami a legtöbb esetben a praktizáló keresztény életnek lehet kezdete.⁶ Egyik-másik tehetősebb hívünknek pedig valami lelki rendbehoznivalója lehet (egyházi fenyték, fogadalom), amelynek elintézésére ép alkalmas a jubileumi gyónás privilegiuma.

b) Az ellenkező tevékenységre is lehet szükség. A jubileumi zárandoklatra jelentkezhets olyan is, akinek részvétele, vagy részvételi szándéka nem helyes.⁷ A rendezők nem tudhatnak az ilyesmiről, de — főleg közismerten botrányos életüeknél — tudhat az illetékes lelkipásztor. Az ilyeneknek *visszatartása* (az országos rendezőség egyszerűen nem veszi fel őket) nagy tapintatot igénylő kellemetlen föladat, de szükség van rá.⁸

c) Ahol több zárandok indul egy plébániáról, a lelkipásztor néhány előadással *előkészítheti* e résztvevőket. Ezeknek tárgya lehet: az út és egyes római látnivalók kiemelése (Früchtl és Bangha könyvei alapján); a szentév történetének, a búcsú fogalmának, a jubileumi gyónás privilegiumainak ismertetése.

II. A jubileum alkalmának kihasználása az egyesületi életben és a szószéken.

Előbb említettük, hogy a jubileumi év eszmeköre sok olyan témát tesz aktuálissá, amelynek tárgyalása más alkalommal erőszakolt lenne. A lelkipásztornak nem szabad elszalasztania az alkalmat, hogy predikációja, előadása tár-

⁶ Missziók alkalmával is tapasztalhatták ezt a lelkipásztorok.

⁷ E különösnek látszó állításra ismét faktummal szolgálunk okadtolásul. A legutóbbi római zárandoklaton egy elvált nő azzal a szándékkal vett részt, hogy valami ismeretséget kössön. Ez meg is történt: ma polgári kötésben él együtt egy szintén elvált férfivel, akivel ott ismerkedett meg.

⁸ Ebből a szempontból is kívánatos, hogy a zárandoklat vezetősége értesítse a jelentkező zárandok plébánosát a fölvételről.

gyává választhassa ezeket, sőt hogy a szentév címén számukra külön előadásorozatot ne hirdessen, pl. egyesületeiben.

Az e címen tartható előadásokat azok helye szerint két csoportra osztjuk: egyesületi előadásokra és szószéki beszédekre.

1. Egyesületi előadások.

Helyesebben mondhatnók így: az egyesületek rendezésében, a nagyközönség számára tartott előadások. Hiszen legtöbb ilyen előadásunkat úgyis így rendezzük (pl. Kat. kör-i előadás, de résztvehet rajta mindenki).

Ez alkalmakra kínálkozó témák:

a) *Rómáról vetített képekkel tartott előadás.* A KIVENEK (címe: Budapest, VIII., Horánszky-u. 18.) több ilyen sorozatképe van, melyet kidolgozott felolvasással együtt szerény kölcsöndíjért megküld. Az előadásba dolgozzuk bele Früchtl és Bangha Római Útmutatóinak megfelelő részletét is. Ugyane képekkel nagyobb iskolások és ifjúság számára is tarthatunk külön-külön előadást.

b) Nagyon sok iskolának (pl. gimnáziumnak, zárdának) van néhány római képe a vetítő gépéhez. A Kolosszeum, Szt. Péter-templom, katakombák stb. rendesen köztük vannak. Ezeket külön előadások tartására alkalmazhatjuk, melyekhez az anyagot a következő könyvekből vehetjük: de Waal: Három század a katakombákban (A háború előtt a Szent István T. népies tagilletménye volt, majdminden zárda és katolikus egyelet könyvtárában megvan). Ennek akármelyik történetét fölhasználhatjuk a római képekhez. Kis ügyességgel részleteket vehetünk ki még a *Quo vadis*-ből és a *Fabiola*-ból is. Például: Bemutatjuk a Szent Péter-bazilikát; elmondjuk, hogy ennek középpontja Szent Péter sírja és néhány epizódot beszélünk el az őskeresztény életből, melynek Szent Péter szereplője volt. Másik példa: bemutatjuk a Kolosszeumot és történetekkel illusztrált előadást tartunk az első századok keresztényüldözéseiről, végül a „modern keresztényüldözésről”: szociáldemokráciáról, kommunizmusról.

c) Intelligensebb közönségnek alkalmas téma a *római kérdés* is. Kapcsolópontok lehetnek a régibb és a mostani jubileumi évnek külsőségei (régén a Quirínál előtt is kihirdették a jubileumot, a pápa a Lateránból vonult a Szent Péter-bazilikába, az egész utazásra engedményeket tehetett, most

nem; miért?). Közönségünk most különösen megértővé hangolható e kérdés számára, hiszen saját magán érzí, mi az, amikor egy országot igazságtalanul elrabolnak. Az előadás-hoz teljes anyagot szolgáltat: Dr. Sipos István: *A római kérdés* c. könyve (kapható a szerzőnél: Pécs, Szeminárium.)

d) Jámor egyesületeinkben ciklust kezdetünk a jubileummal kapcsolatos témákról, melyeknek tárgyai lehetnek ugyanazok, amelyeket a predikációsőzéken az alábbiak szerint tárgyalhatunk.

2. Szószéki beszédek.

Rendes templomi szentbeszédeink bevezetésében utalva a jubileumi évre, a máskor nehezebben pertraktálható témák egész sorozatát könnyen előadhatjuk. Ilyen beszéd tárgyak:

a) *A bűcsúkról*. Mi a bűcsú? (A bűn és büntetés: örök és ideiglenes büntetés; az Egyház ősi fegyelme; ennek fejleménye: a bűcsú). — Mi kell ahhoz, hogy bűcsút nyerjünk? (a kegyelmi állapot, bűnbánat szentsége, egyes bűcsúk külön föltételei); — Mi a jubileumi bűcsú? (Története, föltételei). — Anyagot találhatunk főleg: Beringer, *Die Ablässe* c. könyvének I. kötetében. Azonkívül a dogmatikákban, pl. Schütz, *Dogmatika* II. kötetében. (A kidolgozásban térjünk ki a bűcsú helytelen értelmezésére is: hogy nem bűnbocsánat, hanem az ideiglenes büntetés elengedése; szóljunk Luthernek a bűcsú ellen igaztalanul megindított hajszájáról is).

b) *Az Egyházzól*. A jubileum alkalmával jól kitűnik az Egyház négy jele: az egység (ugyanazt a tant vallják a bűcsúról mindenhol, ugyanazon fegyelem alatt nyerik, ugyanazon szentségekkel); a szentség (milyen a lélek a bűcsú elnyerése után, avagy más beállításban a szentség jele: Róma története arról beszél, hogy minden korban voltak szentek); — az apostoliság (Szt. Péter sirja); — a katolicitás (az egész világ együtt hisz, hódol és vezekel).

c) *A pápaságról*. A jubileumkor az egész világ hódol a római pápa előtt. Miért? Mert Krisztus helytartója. (A pápaságról igen sok kész szentbeszédet találunk a különböző gyűjteményekben pl. Szt. Péter-Pál ünnepénél; azonkívül gazdag anyagot tartalmaz Bougoud, Kereszténység és korunk c. munkája.)

d) *A szenvedő lelkekről*. Az Egyház a jubileum tartamára felfüggesztette az élők bűcsút, de a holtakét nem.

Miért? Ezek a legszegényebb lelkek, mert nem tudnak magukon segíteni. A purgatorium. Isten irgalmának kiesdése az Egyház kincstára megnyitásával. A számukra nyerhető búcsúk feltételei. (Anyagot szolgáltat: Keppler: Die Armen-seelenpredigt; azonkívül a halottaknap predikációk közül soknak ez a tárgya.)

Hiveink közül kik és hogyan nyerhetik el a jubileumi búcsút itthon?

XI. Pius 1924 július 30-án kelt *Apostolico muneri* kezdetű bullájával a jubileumi búcsú megnyerhetését erősen kiterjesztette. Kiváltságot adott ebben egyes osztályoknak, akik csak nehézségekkel tudnának Rómába zárándokolni, hogy a jubileumi búcsút módosított feltételekkel otthon is elnyerhetik.¹

I. Kik a kiváltságoltak?

1. *A közösen, intézményesen együttélő nők.* Ezek:

a) *Szigorú klauzurás szerzetesnők.* Kiváltságaikban osztoznak a zárdájukban élő összes nők, nevezetesen: a jelöltek, ujoncok, próbaévesek, neveltjeik (ha legalább az év nagyobb részében a zárdában tartózkodnak) és szolgálószemélyzetük.

b) *Minden apáca* néven összefoglalható szerzetesnő, akinek szerzetében egyszerű fogadalmat tesznek, akár pápai, akár egyházmegyei jogu az intézménye és ha nincs is annak klauzurája. Hasonlóképp jelöltjeik, ujoncaik, a nevelőintézetek bennlakó növendékei és mindenki, aki intézetükben benn él.

c) *Obláták és jámbor társaséletben élő nők,* akiknek intézménye valami módon jóváhagyatott az egyházi hatóság által (azok is, amelyek csak keletkezőben vannak és csak ad

¹ Ez a privilegium tulajdonképp általában azoknak szól, akik a bazilikák látogatását nem tudják egykönnyen az előírás szerint elvégezni; a módosítás főleg ennek átváltoztatása. Így a privilegium nemcsak Rómán kívül, hanem in Urbe is igénybe vehető a fent felsoroltak által.

experimentum nyertek engedélyt). Kivülük mindenki, aki intézetükben bennlakik épúgy mint az apácáknál felsoroltak.

d) *Minden női harmadrend tagjai* akik egyházi engedéllyel bírnak és együttélnek. Intézményük bennlakói épúgy mint az apácáknál.

e) *A női otthonok és nevelőintézetek összes női és leánylakói*, ha nem apácák vezetik is intézeteiket.²

2. *A remeteszerzetesek*. Ilyenek a trappisták, kamalduliak és karthausiak, pálosok.

3. *Minden fogoly* nemre való tekintet nélkül. Hadifoglyok és bármilyen szabadságvesztésre ítélték. (Az egyházi hatóság által internált egyháziak is.)

4. *A betegek és gyengélkedők*, akik ebben az évben kóros állapotuk miatt egykönnyen nem mehetnek Rómába.

5. *A betegápolók*, akár hivatásosak, akár önkéntesek.

6. *A munkások*, akik nem tudnak hosszabb időt szakítani maguknak és napi keresetükből élven, amnyi ideig nem nélkülözhetik a bérüket.

7. *A 70 éven felüli öregek*.

E felsorolt kiváltságosak közül a magyar pasztorális életre csak a következők aktualisak:

1. Apácázárdák nevelőintézeteikkel. Ezek számára a jövő tanévben triduumot lehetne tartani és e címen ünnepséget rendezni. Az apácák vakációra eső lelkigyakorlatával is össze lehet kötni a jubileumi búcsú elnyerését, lelkipásztori szempontból előnyösebb azonban elválasztani. A jubileumi búcsúnak ugyanis a lelkigyakorlattól eltérő céllal egész külön beállítást lehet adni.

2. Világiak által vezetett női nevelőintézetek. Ezeknél a tanévkezdő gyóntatást lehetne egy-két napos rekollektió-félével összekötni a jubileumi búcsú elnyerésére.

3. Kórházak betegjei az ápolókkal. A betegek közül a nem súlyosakat is végig lehet gyóntatni e címen. Az ápolók és a főntjárók számára pedig triduumot tarthatunk. Az otthon fekvő betegeket e címen szintén végig lehet gyóntatni.

4. Foglyoknál hasonlóképp titulus a generalis gyóntatásra.

² A bulla így említi őket: „Puellae et mulieres in gynaeceis seu conservatoriis degentes“ *Gynaeceum* alatt női otthonokat, *conservatorium* alatt pedig mindennemű női nevelőintézetet, convictust értünk.

5. Munkások számára az adventben lehetne a jubileumi ünnepség címén előadássorozatot tartani (lelkigyakorlat-jellegűen).

II. Mily föltételekkel nyerhetik el e kiváltságoltak a jubileumi bűcsút?

A jubileumi bűcsú elnyerésére az *Apostolico muneri* bulla értelmében a kiváltságoltak a következő feltételeket kötelesek teljesíteni:

1. *Gyónás és szentáldozás.*

2. *Ima a pápa szándékára.* E szándék ugyanaz, mint amit a római zárandokok számára előírt a pápa. Ismeretük nem szükséges ugyan, mert a bűcsút elnyerhetik, ha implicite e célra imádkoznak, de oly megkapóak és az egyházas lelkület nevelése szempontjából oly hasznosak és megnyerőek is e szándékok hogy megismertetésük alkalmas téma.

3. *Valamely vallásos cselekedet, vagy áhitatgyakorlat, avagy szeretetcselekedet végzése.*³ Hogy milyen legyen ez a cselekedet, közelebbről meghatározhatja az Ordinarius. Ha nem teszi, a gyóntató írhatja elő, esetről esetre a gyónó körülményei figyelembevételével, hogy mit végezzen.

A bűcsú elnyerésére megjegyzendők még:

a) A kiváltságoltak a jubileumi bűcsút *kétszer* nyerhetik el. Hogy a másodikat csak a holtakra alkalmazhatnák, nem lehet állítani, mert a bullában sehol sincs ily megkötés.

b) Ha a kiváltságolt megkezdte már a bűcsú föltételeinek végzését és mielőtt mind teljesítené, súlyosan megbetegszik, a bűcsút azért elnyerheti azokra a teljesítményekre is, amennyit már elvégzett.

III. Kiknél gyónhatnak a kiváltságoltak?

A kiváltságoltak jubileumi gyónásukat azoknál végezhetik, akiknek a Codex értelmében joghatóságuk van fölöttük. Tehát:

1. *A világiak* bármelyik, a gyónási helyükön joghatósággal bíró papnál gyónhatnak.

³ *Vallásos cselekedet* (opus religionis) az olyan, amellyel Isten tisztelete növekszik; pl. ha valaki körmeneten vesz részt, vagy a templomi énekkarban énekel. *Áhitatgyakorlat* (opus pietatis) az ima, szentelményeken való részvétel stb. *Szeretet-cselekedet* (opus caritatis) pedig az alimizsna, betegek látogatása stb.

2. A szerzetesnők hasonlóképp olyannál, akinél egyébként érvényesen végezhetnék gyónásukat.⁴ Tehát gyónhatnak a rendes, rendkívüli, a speciális gyóntatóknál; ha pedig a nővér házon kívül tartózkodik bármelyik, nők számára approbált papnál.

A püspöknek tehát nem kell a kiváltságoltak számára külön gyóntatót kijelölni.

IV. A kiváltságoltak gyóntatóinak külön felhatalmazásai.

Az a gyóntató, akinél valamelyik kiváltságolt a jubileumi búcsú elnyerésére gyónik,⁵ minden külön felhatalmazás nélkül a következő fakultásokkal rendelkezik a szentségi forumban:

1. Feloldozhatja a kiváltságolt gyónót minden *bűn és censura* alól, még a pápának speciali modo fönntartott esetek alól is,⁶ kivéve egyet: a *haeresis formalis et externa* esetét.

2. Bizonyos föltételekkel *változtathat a gyónók fogadalmán*. És pedig:

a) A szigorú klauzurás apácákat minden privát fogadalom alól dispensálhatja, amelyet szerzetesi fogadalmuk letétele után tettek, azok alól is, amelyek semmiben sem ütköznek a szerzetesi életbe.⁷ Kiemelendő, hogy itt *dispensálásról* és nem *dispensando-commutálásról* van szó.⁸

b) A többi apácák, oblatak, harmadrendűek és intézetekben élő nők fogadalmait (még az esküvel erősítetteket is) *dispensando-commutálhatják*, kivéve az Apostoli Széknek fönntartottakat.⁹

A püspök által fönntartott esetekre nem szól ez a kiváltság, de a pápai bulla kívánja, hogy ezek is adják meg a fel-

⁴ Ők is a Codex értelmében illetékes papnál gyónhatnak. A Codex pedig az apácák gyóntatásához külön approbációt ír elő.

⁵ Ha világi a gyónó, akkor bármelyik ott approbált gyóntató; ha szerzetes, akkor az, akinek a gyónó szerzetes fölött a Codex értelmében gyóntatási joghatósága van.

⁶ A specialissimo modo fönntartott esetek alól már nem.

⁷ Olyan fogadalmak alól, amelyeket a szerzetesi fogadalom előtt tettek, vagy amelyek összeütköznek a szerzetesi szabályokkal, nem kell dispensatio, mert az ilyenek már érvénytelenek.

⁸ Tehát a fogadalom tárgya helyébe nem teendő más kötelesség.

⁹ A votumok alól való fölmentés és átváltoztatás privilegiuma csak a kifejezetten említettekre áll.

hatalmazást a gyóntatóknak, akiknél a kiváltságoltak jubileumi gyónást végeznek. E fölhatalmazást a püspökök generális intézkedéssel minden gyóntatónak megadhatják.

Az itthoni kiváltságoltak alkalmazhatják-e a jubileumi búcsút a megholtakra?

Az *Apostolico muneri* kezdetű pápai bulla meghatározott viszonyok között élőknek (apácák, foglyok, betegek, munkások stb., l. az előző fejezetet) kiváltságot ad, hogy a jubileumi búcsút módosított feltételekkel itthon is elnyerhetik, még pedig *kétszer*.

A S. *Poenitentialianak* 1924. júl. 31-én kelt Monituma (n. XVII.) kimondja, hogy a Rómán kívül élő kiváltságoltak a kétszeri elnyerésen fölül többször nem részesülhetnek a jubileumi búcsúban, nevezetesen nem applikálhatják azt toties-quoties a szenvedő lelkekre, amint a rómaiak megtehetik.

Kérdés most már, hogy ezek az itthoni kiváltságoltak az általuk megnyerhető kétszeri teljes búcsút alkalmazhatják-e a megholtakra?

Az általános törvények szerint az összes búcsúk, melyeket a pápa engedélyez, alkalmazhatók a megholtakra is, feltéve, hogy valamiből nem lehet az ellenkezőre következtetni.¹

Az dönti el a kérdést, hogy lehet-e valahonnét arra következtetni, hogy a római pápa e kiváltságoltaknak engedélyezett jubileumi búcsút csak az élőknek adja?

A jubileum alkalmával kiadott pápai bullákban erről nincsen kifejezetten szó. A S. *Poenitentialianak* hozzájuk kiadott Monituma azonban egy helyen (n. XVII.) így szól: „Cum Ss. D. N. Pius Pp. XI. benigne concesserit, ut in Urbe et suburbio quicumque semel Jubilaei indulgentiam sibi acquisierit, is possit deinde animis defunctorum expiandis toties eam lucrari, quoties iniuncta opera perfecerit...” Ebből az autentikus magyarázatból kitűnik, hogy a megholtakra csak az alkalmazhatja a jubileumi búcsút, aki már

¹ C. I. C. can. 930: „...animabus... in purgatorio detentis indulgentiae omnes a Romano Pontifice concessae, nisi aliud constet, applicabiles sunt”.

magának egyszer megszerezte. A jubileumi búcsú engedélyezésének szándéka eszerint elsősorban az élőket tartja szem előtt és csak azután a megholtakat. Az utóbbiakat sem hanyagolja el, sőt a számukra való többszörös megnyerhetőséggel igen fölkarolja, de mégis az élők után helyezi. A római zárándokokra nem mondhatjuk tehát, hogy az első jubileumi búcsújukat is alkalmazhatják a megholtakra, hanem csak a másodikat és következőket.²

Ugyanez a Monitum (n. XVII. vége felé) mint említettük, kimondja: „...quibus a romana peregrinatione stabili impedimento prohibitis... concessum est, ut extra Urbem possint, operibus iteratis... semel et bis tantum Jubilaei indulgentia frui, iis omnibus haud licere... toties in defunctorum suffragium eandem indulgentiam acquirere, quoties opera suffecta repetant“. Ez a rendelkezés egyedül azt mondja ki, hogy a Rómán kívül élő kiváltságoltak nem nyerhetik el kétszernél többször a jubileumi búcsút, mint ahogy a római zárándokok és a Rómában élő kiváltságoltak a szenvedő lelkek javára elnyerhetik. Arra vonatkozóan azonban nem tartalmaz semmit, hogy a kétszeri teljes búcsút ne szabadna a megholtaknak juttatni.

A római zárándokokra tehát azt olvashatjuk ki a Monitumból, hogy az első jubileumi búcsút csak önmagukra, a többit pedig csak a megholtakra alkalmazhatják. A Rómán kívül élő kiváltságoltakra pedig azt, hogy csak kétszer nyerhetik el a teljes búcsút. Nincsen semmi alap sem annak föltételezésére, hogy az Egyház sokkal jobban akarta volna kötni azokat, akik nem mehetnek el Rómába, mint azokat, akik magukra vállalják a zárándoklás nehézségeit.

Ezek alapján úgy gondoljuk, hogy az itthoni kiváltságoltak az első jubileumi búcsújukat csak önmaguk számára nyerhetik el, a másodikat azonban tetszésük szerint alkalmazhatják a megholtakra is.³

² De ezeket aztán csakis a megholtakra alkalmazhatják.

³ Elismerjük azonban, hogy az ellenkező vélemény mellett is nyomós argumentumok hozhatók föl.

TARTALOM

Előszó	Oldal 3
------------------	------------

I. RÉSZ.

A jubileum és a jubileumi (szent) év története.

I. A jubileum története a szentév behozatala előtt	5—8
1. A jubileumi év a zsidóknál (5.). — 2. Évszázadforduló ünnepei a pogány rómaiaknál (6.). — 3. A jubileum első nyomai a kereszténységben (7.).	
II. A jubileumi év behozatala az Egyházba	8—17
1. A római zárandokok (8.). — 2. Az első jubileumi év (10.). — 3. A jubileumi év további fejlődése (12—17.).	
III. A rendkívüli jubileumok	17—18

II. RÉSZ.

A jubileumi év rendelkezései.

A római jubileumi búcsú elnyerésének föltételei	19—24
1. A jubileum ideje (19.). — 2. A római zárandoklat és tartózkodás (20.). — 3. A jubileumi szentgyónás (20.). — 4. A jubileumi szentáldozás (21.). — 5. A bazilikák meglátogatása (22.). — 6. Ima a pápa szándékára (23.).	
A jubileumi év rendkívüli fölhatalmazásai	24—32
Kik a fölhatalmazottak? (24.). — 1. A jubileumi poenitentiariusok fakultásai a cenzurák feloldozására (25.). — 2. Ugyanezek dispensando-commutáló fakultásai (29.). — 3. A római gyóntatók jubileumi fölhatalmazásai (31.).	
A búcsúk felfüggesztése a jubileumi évre	33—35
A különböző fakultások felfüggesztése a jubileumi évre	36—38
Hányszor nyerhető el a jubileumi búcsú	38—40
A római zárandokok második és további búcsúnyerése itthon	41—42

III. RÉSZ.

A Szentév pasztorális feladatai.

A szentév pasztorális jelentősége	43—47
A jubileumi zárandoklat és a szentév pasztorális kihasználása	47—53
Hiveink közül kik és hogyan nyerhetik el a jubileumi búcsút itthon	53—57
Az itthoni kiváltságoltak alkalmazhatják-e a jubileumi búcsút a megholtakra?	57—58

